

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra cestovního ruchu

**Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro
zdravotně postižené návštěvníky ve Zlíně**

bakalářská práce

Autor práce: Lenka Vlková

Vedoucí práce: Ing. Ivica Linderová, Ph.D.

Jihlava 2019

Vysoká škola
polytechnická
Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce:	Lenka Víková
Studijní program:	Ekonomika a management
Obor:	Cestovní ruch
Název práce:	Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně postižené návštěvníky ve Zlíně
Cíl práce:	Analyzovat a zhodnotit potenciál Zlína a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob.

Ing. Ivica Linderová, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.
vedoucí katedry
Katedra cestovního ruchu

Abstrakt

VLKOVÁ, Lenka: Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně postižené návštěvníky ve Zlíně. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická v Jihlavě. Katedra cestovního ruchu. Vedoucí práce Ing. Ivica Linderová, Ph.D. Stupeň odborné kvalifikace: bakalář. Jihlava 2019. 77 stran.

Tato práce má za úkol analyzovat a zhodnotit potenciál Zlína a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob. V práci jsou definovány podstatné pojmy a vývoj sociálního cestovního ruchu. Obsahuje legislativu zaměřující se na oblast cestovního ruchu osob se zdravotním postižením a zdůrazňuje přínosy cestovního ruchu pro osoby se zdravotním postižením. Práce pomáhá k lepšímu pochopení osob se zdravotním postižením při aktivitách v oblasti cestovního ruchu a napomáhá v odstraňování bariér u budov cestovního ruchu.

Klíčová slova

Bezbariérová zařízení; cestovní ruch; kulturní zařízení; stravovací zařízení; ubytovací zařízení; zdravotně postižené osoby

Abstract

VLKOVÁ, Lenka: Evaluation of Tourism Potential for Handicapped Visitors in Zlín. Bachelor thesis. Polytechnic College in Jihlava. Department of Tourism. Thesis supervisor Ing. Ivica Linderová, Ph.D. Degree of professional qualification: Bachelor. Jihlava 2019. 77 pages.

The aim of this work is to analyze and evaluate the potential of Zlín and its surroundings for the development of tourism of disabled people. The thesis defines the essential concepts and development of social tourism. It includes legislation on tourism for people with disabilities and highlights the benefits of tourism for people with

disabilities. The work helps to better understand people with disabilities in tourism activities and helps to remove barriers to tourism buildings.

Key words

Accommodation; barrier-free facilities; catering facilities; cultural facilities; people with disabilities; tourism

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ.

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou mé bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne Klikněte nebo klepněte sem a zadejte datum.

.....
Podpis studenta/ky

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce Ing. Ivice Linderové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za všechny odborné rady a její trpělivost při psaní práce.

Obsah

Úvod	11
Motivace	11
Cíl práce	12
1 Teoretická část.....	13
1.1 Rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	13
1.1.1 Cestovní ruch osob se zdravotním postižením	13
1.1.2 Znaky a charakteristiky cestovního ruchu osob se zdravotním postižením.....	14
1.1.3 Vývoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením v Evropě a v ČR.....	15
1.1.4 Zdravotně postižení návštěvníci v cestovním ruchu	17
1.1.5 Organizace a programy podpory cestování zdravotně postižených osob..	20
1.2 Potenciál cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	22
1.2.1 Předpoklady rozvoje cestovního ruchu osob se zdravotním postižením...	22
1.2.2 Přínosy podpory cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	23
1.2.3 Legislativní úprava vztahující se k cestovnímu ruchu zdravotně postižených osob v Evropě a ve světě	24
2 Praktická část.....	28
2.1 Analýza potenciálu Zlína pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob.....	28
2.1.1 Cíl a metodika zkoumání.....	28
2.2 Lokalizační předpoklady rozvoje cestovního ruchu zdravotně-postižených osob.....	30
2.2.1 Přírodní atraktivity a trasy	30
2.2.2 Kulturně-historické atraktivity.....	32
2.2.3 Kulturně-společenské zařízení.....	34
2.2.4 Jiné atraktivity.....	37
2.3 Realizační předpoklady	38
2.3.1 Ubytovací zařízení	39
2.3.2 Pohostinská zařízení.....	42
2.3.3 Sportovně-rekreační zařízení	45
2.3.4 Bezbariérová přeprava.....	47
2.3.5 Cestovní kanceláře, cestovní agentury a webové portály.....	48
2.4 Selektivní předpoklady	52
2.5 Zhodnocení potenciálu vybrané oblasti pro rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	59

3	Diskuze	61
	Závěr.....	62
	Seznam použité literatury	64
	Přílohy	72

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Výběrové šetření osob se zdravotním postižením v České republice roku 2013	16
Tabulka 2 - Příčina zdravotního postižení podle typu postižení v České republice	16
Tabulka 3 - Počty dlouhodobých zdravotních problémů osob ve vybraných státech Evropy v roce 2011 (v tisících)	17
Tabulka 4 - Hodnocení potenciálu cestovního ruchu	29
Tabulka 5 - Přírodní atraktivity a trasy	32
Tabulka 6 - Kostely a kaple	33
Tabulka 7 - Kulturně-historických atraktivit	34
Tabulka 8 - Bezbariérový přístup kulturně-společenských zařízení	36
Tabulka 9 - Jízdy na koních	37
Tabulka 10 - Bezbariérový přístup hotelů a penzionů	40
Tabulka 11 - Bezbariérový přístup ubytoven a apartmánů	41
Tabulka 12 - Sportovně-rekreační zařízení	46
Tabulka 13 - Lyžařská střediska	47
Tabulka 14 - Cestovní kanceláře, agentury a webové portály	51
Tabulka 15 - Přehled přidělených bodů Zlína	59
Tabulka 16 - Shrnutí potenciálu Zlína	60

Seznam použitých zkratek

BN bezbariérově nepřístupné

BB bezbariérový přístup

CA cestovní agentura

CK cestovní kancelář

ČP částečně přístupné

PZ pohostinská zařízení

UZ ubytovací zařízení

Úvod

V současnosti je cestovní ruch jedním z nejdůležitějších oblastí národních ekonomik ve většině států světa. Cestovní ruch zdravotně postižených osob není novinkou, ale už patří do nových trendů současné doby. Snaží se o vytvoření vhodných produktů a služeb pro návštěvníky se specifickými potřebami.

V České republice v roce 2014 trpěl nějakým zdravotním postižením každý desátý občan, což bylo zhruba 10% celého obyvatelstva. V současnosti jsou čísla o něco vyšší, a proto by neměl být opomíjen cestovní ruch osob se zdravotním postižením. Dle informací daný segment raději využívá možnosti domácího cestovního ruchu než zahraničního a když se jim destinace zalíbí, zůstávají déle nebo se častěji vrací.

Za účelem antidiskriminace osob se zdravotním postižením bylo vytvořeno několik konkrétních norem a dokumentů zabývajících se podporou a zohledněním handicapovaných osob, jako je například Úmluva o právech zdravotně postižených osob. V několika celosvětových dokumentech je pouze kapitola o osobách se zdravotním postižením, například v Globálním etickém kodexu.

Teoretická část se zabývá vysvětlením názvosloví spojených s cestovním ruchem osob se zdravotním postižením. Dále obsahuje popis činností organizací podporující handicapované osoby a jejich programů. Jsou zde zmíněny technické požadavky a legislativa zabývající se problematikou. Analytická část vyšetřuje a hodnotí potenciál rozvoje cestovního ruchu osob se zdravotním postižením ve Zlíně. V budoucnu by mohla být práce prospěšná pro veřejnost a může být využita k dalším výzkumům na podporu cestovního ruchu zdravotně postižených osob.

Motivace

Dané téma jsem si vybrala, jelikož se zabývám cestovním ruchem a problematika cestování osob se zdravotním postižením byla pro mě úplně neznámá kapitola. Mou první volbou sice nebyl Zlín, ale je nejbližší k mému rodnému městu a navštívila jsem ho již několikrát. Zlín je krásné město a jsem ráda, že jsem mohla vytvořit analýzu, která bude později využita v praxi a pomůže spoustě zdravotně postiženým lidem. Navíc komunikace s aktéry v oblasti cestovního ruchu byla velmi přínosná nejen pro mě, ale i pro ně. Bylo pro mě velmi překvapivé, že poskytovali velice detailní a pravdivé informace a zajímali se o danou problematiku. Díky nim jsem mohla naplnit

cíl své bakalářské práce a poskytnout sesbírané informace ostatním zájemcům o cestovní ruch zdravotně postižených osob.

Cíl práce

Cílem práce je analyzovat a zhodnotit potenciál Zlína a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob. V práci jsou popisovány podstatné výrazy spojené se sociálním cestovním ruchem. Dále se věnuje legislativě, která se zabývá cestovním ruchem pro lidi se zdravotním postižením. Práce poukazuje na nedostatečné možnosti cestovního ruchu pro zdravotně postižené osoby, přesněji pro návštěvníky se sluchovým, zrakovým a tělesným omezením. Jsou analyzovány ubytovací, stravovací, kulturní zařízení a další. V práci je zhodnocená propagace zařízení s bezbariérovými přístupy. Práce se zabývá konkrétními potřebami handicapovaných osob a přispívá k většímu pochopení ostatních lidí k těmto osobám a přispěje i k odstranění nedostatků a bariér v různých zařízeních, aby byli vhodné i pro tento druh návštěvníků.

1 Teoretická část

1.1 Rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Na začátku 21. století se začal cestovní ruch osob se zdravotním postižením výrazně rozvíjet a lidé začali respektovat specifické podmínky handicapovaných osob. Prvním velkým krokem vpřed bylo přijetí Úmluvy OSN o ochraně lidských práv zdravotně postižených osob. Poté se čím dál více začali tvořit specifické produkty a služby, organizace podporující cestovní ruch a různé aktivity osob se zdravotním postižením. [4] V současnosti se vytváří plán pro rozvoj cestovního ruchu v České republice do roku 2030, jelikož celá oblast cestovního ruchu má větší podíl na místním HDP než například zemědělství. [31] Do roku 2020 stále funguje dotační program s názvem Národní program podpory cestovního ruchu v regionech, který usiluje o zvýšení potenciálu a lepší pozici cestovního ruchu na trhu, zlepšení pohybu účastníku cestovního ruchu, zvýšit kvalitu poskytovaných služeb a produktů. [35]

1.1.1 Cestovní ruch osob se zdravotním postižením

Cestovní ruch je definován jako „soubor činností zaměřených na uspokojování potřeb souvisejících se cestovním ruchem a pobytem osob mimo místo svého trvalého bydliště s většinou ve volném čase. Jejich cílem je odpočinek, poznávání, zdraví, rozptýlení a zábava, kulturní a sportovní vyžití, služební cesty, tj. získání komplexního zážitku“ (Gúčík, 2005). Dle získaných dat v roce 2013 ze Světové zdravotnické organizace a Organizace spojených národů je součástí celkové populace 19,64% osob se zdravotním postižením. Životní úrovně jednotlivých států se posuzují podle kritérií, do kterých patří i účast osob se zdravotním postižením na cestovním ruchu a aby jejich účast byla stejná jako u každého účastníka cestovního ruchu. Nejčastější překážky pro návštěvníky se zdravotním postižením se vyskytují především v ubytovacích a pohostinských zařízeních, v dopravě a kulturně-historických zařízeních. Osoby se zdravotním postižením mají potřebu cestovat stejně jako každý jiný člověk, chtějí si kvalitně odpočinout a zažít něco nového a proto je zapotřebí kvalifikovaný personál v cestovních kancelářích či agenturách, v informačních centrech a odborné průvodce.

Nakonec mají všichni lidé právo na svobodné cestování, i když trpí nějakou formou zdravotního postižení. [44]

1.1.2 Znaký a charakteristiky cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Sociální cestovní ruch se začal objevovat v Evropě během 19. století, ale až ve 20. století začal mít velkou a důležitou roli v turismu (Scott McCabe, Lynn Minnaert, Anya Diekmann, 2012). V současné době zatím neexistuje konkrétní definice sociálního cestovního ruchu, jelikož tento druh cestovního ruchu se zaměřuje na více potenciálních skupin, jako jsou lidé se zdravotním postižením, senioři, mladí lidé a rodiny s nízkými příjmy. Pro tyto segmenty návštěvníků představuje sociální cestovní ruch cenově vhodnou dovolenou či výlet v domácím státě. Může se jednat o několikadenní nebo jednodenní návštěvy atraktivních míst. Avšak jejich návštěvy musí být podporovány dotacemi nebo zčásti financovány pomocí několika dobročinných organizací nebo jsou zde možnosti nižšího vstupné (Ivica Linderová, 2018). Mezi několik definic sociálního cestovního ruchu, jinak řečeno přístupného cestovního ruchu patří, že je přístupný cestovní ruch proces umožňující osobám se zdravotním postižením a seniorům fungovat nezávisle, spravedlivě a důstojně prostřednictvím poskytování univerzálních produktů, služeb a prostředí cestovního ruchu. Definice zahrnuje mobilitu, zrak, sluch a kognitivní dimenzi přístupu. [72] Podle mezinárodní kanceláře pro sociální cestovní ruch, jinak označováno jako BITS, vychází sociální cestovní ruch z pěti kritérií: práva většiny na cestování, finanční podpora sociálního cestovního ruchu k sociální integraci, pomoc sociálního cestovního ruchu ke globálnímu rozvoji, přispění v zaměstnanosti a hospodářského rozvoje a tvorba udržitelných soustav cestovního ruchu. [16] Aby sociální cestovní ruch správně fungoval, je zapotřebí, aby veřejný a soukromý sektor v destinaci spolupracoval. [44]

Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) označuje zdravotně postiženou osobu jako „člověka, kterého fyzická nebo mentální integrita je částečně nebo úplně redukována, a to od narození nebo na základě postupujícího věku, nemoci nebo nehody do té míry, že jeho samostatnost, schopnost navštěvovat školu nebo pracovat je narušena“ (Jarmila Indrová a kol., 2009).

1.1.3 Vývoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením v Evropě a v České republice

Vznik sociálního cestovního ruchu se datuje do první poloviny dvacátého století, kdy se lidé začali zabývat tématy jako je například placená dovolená nebo volný čas. Postupem času se začal zabývat sociálním cestovním ruchem veřejný i soukromý sektor. Poté začaly vznikat služby a produkty zaměřené na specifické potřeby osob (Gúčík, 2004).

Během několika let se sociální cestovní ruch rozšířil do zemí Evropy, které disponovaly dobře rozvinutým sociálním systémem. Byly to Francie, Německo, Belgie a země Východní Evropy. Na začátku dvacátého století ve Francii a Švýcarsku byl zorganizován první kemp pro znevýhodněné děti. Důležitým rokem pro sociální cestovní ruch byl rok 1936, kdy Mezinárodní úřad práce v Ženevě předložil návrh dovolené s platem. Placené dovolené byly považovány za první krok k rozvoji sociálního cestovního ruchu v Evropě. Během druhé světové války se vývoj výrazně zpomalil. Následující léta byly pro sociální cestovní ruch rozkvět (Scott McCabe, Lynn Minnaert, Anya Diekmann, 2012).

Období mezi 1950 až 1980 ve Francii bylo nazýváno jako „slavná třicítka“. Klasický sociální cestovní ruch byl situován v okolních rekreačních střediscích ve Velké Británii a Evropě. Francie, Belgie a Itálie se staly žádaným, plnohodnotným a dostupným produktem, které také napomohly k demokratizaci prázdnin. Ze začátku návštěvníci využívali levnější ubytování a pomáhaly s jejich údržbou, jelikož většina rekreačních středisek byla řízena charitami nebo odbory. Ve stejné době rozvoje sociálního cestovního ruchu na území Evropy se rozvíjel odlišnými způsoby i ve Velké Británii. Nejprve byla rekreační střediska v Británii založena na komerčním základě. Střediska byla řízena vzdělávacími orgány, i když charity a odbory existovaly, neměly takové postavení a pravomoci jako vzdělávací instituce. První britské velké středisko vzniklo v roce 1930, ale rozkvět přišel až o několik let později (Scott McCabe, Lynn Minnaert, Anya Diekmann, 2012).

Rozdílem mezi evropskými a britskými středisky byly jejich sazby. V Evropě byly stanovené přizpůsobivé sazby, ale v Británii byla určena jednotná sazba pro všechny návštěvníky. Během „slavné třicítky“ se počet mezinárodních organizací zvýšil, například Federace mezinárodní organizace mládeže. Postupem času prošel sociální cestovní ruch mnoha změnami. Největší změna byla přesunutí orientace z pracovníků

na jiný segment zákazníků. Běžní pracovníci si již mohli dovolit produkty masového cestovního ruchu, a proto se sociální cestovní ruch zaměřil na mladé rodiny s nízkým rozpočtem a rodiny s jedním rodičem. Od roku 1980 se začal sociální cestovní ruch zaměřovat na osoby se zdravotním postižením (Scott McCabe, Lynn Minnaert, Anya Diekmann, 2012).

V současnosti trpí zdravotním postižením zhruba 15% celé lidské populace, což je zhruba 1 miliarda obyvatel. 800 milionů zdravotně postižených osob žije v rozvojových zemích. [75]

V květnu 2013 byla přijata „Světová zpráva o zdravotním postižení“. Ve zprávě je stanoveno, aby byl sestaven souhrnný akční plán Světové zdravotnické organizace, který má docílit lepšího zdraví, blahobytu a lidských práv osob se zdravotním postižením. Zatím byl sestaven návrh akčního plánu Světové zdravotnické organizace na období 2014 – 2021 „Lepší zdraví osob se zdravotním postižením“. [20]

Český statistický úřad zjistil, že v roce 2013 bylo v České republice více než jeden milion osob trpící různým typem a mírou postižení. Zdravotní postižení bylo nejčastěji zaznamenáno u osob starších 60 let (52% ženy a 48% muži). Nejvíce rozšířený stupeň zdravotního postižení je střední (41%) a rozhodujícím důvodem byla nemoc. [55]

Tabulka 1 - Výběrové šetření osob se zdravotním postižením v České republice roku 2013

Věková skupina	Typ zdravotního postižení							Celkem osob
	Tělesné	zrakové	Sluchové	Mentální	duševní	vnitřní*	celkem	
0 – 14	20 077	6 715	3 811	15 683	10 538	31 764	88 588	64 307
15 – 29	29 499	4 501	2 537	19 394	12 590	28 521	97 042	65 143
30 – 44	38 444	7 892	5 682	22 216	21 242	50 285	145 761	109 947
45 – 59	89 516	14 851	8 086	15 660	30 518	126 966	285 597	206 891
60 – 74	157 622	19 796	17 215	13 919	31 596	248 118	488 266	333 211
75 +	165 009	48 440	49 144	17 703	39 032	231 339	550 668	298 174
Celkem	500 167	102 195	86 476	104 574	145 517	716 993	1 655 922	1 077 673

* V daném počtu je zahrnuto pouze jedno postižení vnitřních orgánů.

Zdroj: (Český statistický úřad, 2013)

Tabulka 2 - Příčina zdravotního postižení podle typu postižení v České republice

Typ postižení	Vrozené	Způsobené			Celkem
		Úrazem	Nemocí	Stářím	
Tělesné	58 159	67 962	354 063	37 069	517 253
Zrakové	17 912	7 700	47 081	7 711	80 404
Sluchové	13 779	2 619	37 634	13 954	67 986
Celkem	89 850	78 281	438 778	58 734	665 643

Zdroj: (Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, z. s., 2010)

Tabulka 3 - Počty dlouhodobých zdravotních problémů osob ve vybraných státech Evropy v roce 2011 (v tisících)

Státy Evropy	Dlouhodobé zdravotní problémy	Problémy s rukama	Problémy s nohama	Problémy se zády nebo krkem
Island	91 747	8 593	11 509	30 572
Francie	20 006 162	2 870 264	3 252 232	7 752 398
Itálie	6 165 857	59 621	703 771	1 480 456
Španělsko	7 607 549	731 237	968 462	247 641
Belgie	1 639 289	222 698	27 447	563 847
Slovensko	679 874	43 459	112 178	200 033
Finsko	1 855 326	318 287	375 654	748 459

Zdroj: (eurostat, 2019)

1.1.4 Zdravotně postižení návštěvníci v cestovním ruchu

Podle Světové zdravotní organizace trpí 15% lidské populace, což je zhruba 1 miliarda obyvatel Země, určitými druhy postižení. UNWTO je přesvědčeno, že přístupnost všech turistických zařízení, produktů a služeb by měla být hlavním prvkem každé odpovědné a udržitelné politiky cestovního ruchu (UNWTO, 2016). Dle UNWTO je zdravotně postižený člověk „osoba, která v důsledku prostředí, s nímž se setkává, trpí omezením v její schopnosti řešit a také mít speciální potřeby během cestování, ubytování a užívání dalších služeb cestovního ruchu. Jsou to především jednotlivci s fyzickým, smyslovým a mentálním postižením nebo jiné stavy vyžadující zvláštní péči, jako jsou například starší lidé nebo osoby, které potřebují dočasnou pomoc“. [52]

Dle zákona č. 435/2004 Sb. V § 67 je osoba se zdravotním postižením „fyzická osoba, která je orgánem sociálního zabezpečení uznána invalidní ve třetím, druhém nebo prvním stupni nebo zdravotně znevýhodněnou“. [61]

Zdravotně postižení účastníci cestovního ruchu jsou rozděleni podle kolektivu autorů z VŠE v Praze do čtyř skupin handicapu:

- osoby s postižením mobility – lidé na vozíčkovém křesle nebo s omezenou schopností pohybu
- osoby se senzorickým postižením – lidé se ztrátou nebo omezením schopnosti vidění či sluchu
- osoby s mentálním postižením – lidé trpící Downovým syndromem nebo se hůře učí
- osoby s jiným postižením – diabetes, alergie, růstové obtíže a další (Jarmila Indrová, 2008)

Příčiny vzniku určitých postižení mohou být odlišné. Za vznik postižení často mohou genetické dispozice, vlivy vnějšího prostředí, následky onemocnění nebo úrazu. Obecně se rozdělují dva druhy postižení na vrozené a získané. Vrozená postižení se vyskytují u 3 – 5% dětí, ale jejich četnost se v průběhu času mění. Do skupiny vrozených postižení patří i handicap získaný v raném věku dítěte. Vrozené postižení velmi ovlivňuje vývoj dítěte, a proto dítě nemůže získat určité zkušenosti. Avšak tento handicap není příliš traumatizující pro jedince, jelikož se v průběhu času dokázal adaptovat. Postupně si člověk začíná uvědomovat, že nemá tolik možností jako ostatní lidé a přeje si je mít také, ale často si nedokáže uvědomit, jaké přesně výhody by tím obdržel. [48]

Získané postižení je pro člověka větší psychické trauma. Člověk může porovnávat, uvědomuje si, co už nikdy nebude mít a svůj současný stav je pro něj jednoznačně horší, někdy až nepřijatelný. Z vnějšího pohledu má daný člověk výhodu uchování předchozích zkušeností, to znamená, že po určitý čas se rozvíjel klasickým způsobem a osvojil si určité schopnosti, které může využít v dalším životě. Takové zkušenosti nemůže získat člověk s vrozeným postižením. Například si později osleplá osoba může lépe představit prostory nebo si později ohluchlá osoba zachová již získanou slovní zásobu a schopnost verbální komunikace. [48]

Osoby s tělesným postižením mají konkrétní rys a to je omezení hybnosti nebo dokonce omezení pohybu. Je možné, že se jedná o dysfunkci motorické koordinace, které mohlo vzniknout jako následek poruchy, vady nebo zranění nosného a pohybového ústrojí, středové nebo okrajové nervové soustavy, amputací nebo přetvořením částí pohybového systému. Toto postižení je plně viditelné a permanentně snižuje pohyblivost, někdy

dochází k celkové ztrátě schopnosti pohybu v některých oblastech. Tělesná postižení se také dělí na vrozená a získaná. Mezi vrozená postižení patří například rozštěpové vady, poruchy tvaru a velikosti lebky nebo vrozené postižení dolních končetin. Získaná tělesná postižení se dále podle způsobu vzniku postižení na amputace, deformace vzhledu těla a jednotlivých částí těla, tělesná postižení způsobená úrazem a postižení následkem nemoci. [64]

Zrakové postižení patří mezi smyslové postižení. Existují různé druhy zrakových postižení a jejich stupně působení na zrak. Poruchy zraku mají velký vliv na běžný život člověka a klasické úpravy zraku již nepomáhají. Stupeň zrakového postižení se posuzují podle tzv. Snellenových tabulek. Stupeň postižení je zobrazeno ve zlomcích, kde čitatel znázorňuje vzdálenost v metrech, kterou zrakově postižená osoba zvládne přečíst konkrétní písmo. Jmenovatel znázorňuje, z jaké vzdálenosti by člověk bez zrakového postižení měl být schopný dané písmo přečíst. Zrakové postižení se dělí podle stupně postižení na střední slabozrakost, silnou slabozrakost, těžce slabý zrak, praktická nevidomost a úplná nevidomost. Mezi zraková postižení patří například i barvoslepost, šedý nebo zelený zákal. [79]

Sluchové postižení je výsledkem organické nebo funkční poruchy sluchového ústrojí. Postižení se dělí na nedoslýchavé, ohluchlé a na neslyšící, kteří umějí znakovou řeč. [79] V České republice je necelých půl milionu nedoslýchavých a neslyšících osob. Většinou jde o poruchy sluchu způsobené starším věkem. Přibližně 15 000 osob se narodilo se sluchovým postižením. Znakový jazyk ovládá zhruba 10 000 osob, pro které je to mateřský jazyk. Několik osob se snaží komunikovat odezíráním, ale tato metoda je nespolehlivá a nízký počet osob ovládá odezírání. V roce 2008 byl schválen zákon č. 155/1998 Sb. ve znění zákona č. 384/2004 Sb. o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Zákon obsahuje deset možností, mezi kterými lidé se sluchovým postižením smějí volit, aby jim vyhovoval. [37]

V roce 2017 v České republice je necelých půl milionu osob se sluchovým postižením, převážně jsou to starší osoby, u kterých se sluch zhoršil s věkem. Počet neslyšících osob v republice, které získali sluchovou vadu v dětství nebo v brzkém školním věku, je zhruba 7 600. Počet sluchově postižených osob je vyšší, jelikož se přičítají i starší lidé se sluchovou vadou. Necelých 15 000 osob trpí sluchovou vadou již od narození a zhruba 7 300 osob se dokáže dorozumět prostřednictvím znakové řeči. [60]

1.1.5 Organizace a programy podpory cestování zdravotně postižených osob

V současnosti existuje několik mezinárodních organizací zabývajících se osobami se zdravotním postižením, které podporují své členy v cestovním ruchu. Mezi nejznámější organizace patří International Social Tourism Organisation (zkráceně ISTO), Imserso a národní agentura pro poukázky na dovolenou. Nejznámější program podpory cestovního ruchu osob se zdravotním postižením se nazývá CALYPSO.

Mezinárodní společnost ISTO se zabývá dostupným cestovním ruchem pro všechny. Společnost se zaměřuje na tři oblasti, na evropskou, americkou a africkou oblast. Hlavním úkolem je propagace a rozvoj cestovního ruchu, který by byl přístupný pro všechny. Členy organizace se mohou stát různé společnosti například soukromé společnosti, vlády, státní organizace a další. Členové žádající o členství se musí hlásit k hodnotám sociálního a udržitelného hospodářství. Součástí členství je rozdělení členů do určitých skupin s konkrétními výšemi poplatků za členství. V rámci rozvoje odpovědného cestovního ruchu v ISTO proběhla publikace s dvaceti příklady odpovědného a spravedlivého cestovního ruchu po celém světě. Hlavním cílem publikace je upozornit na nové podněty v oblasti zodpovědného a spravedlivého cestovního ruchu a zároveň inspirovat další. V tomto ohledu byla vyhlášena výzva, do konce ledna 2019, k příspěvku všem členům ISTO, aby byly identifikovány nejlepší iniciativy na světě. [1]

Organizace Imserso do roku 1997 zaměřovala svou činnost na seniory, osoby se zdravotním postižením, žadatele o azyl a uprchlíky na národní úrovni. Po dobu mnoha reforem a přemísťování organizace, vznikla organizace se současným názvem Institut pro seniory a sociální služby. Organizace spadá pod ministerstvo zdravotnictví a na starost má sledování invalidních a starobních důchodů, navrhování základních nařízení zabývajících se rovností a solidaritou, spolupráce s organizacemi, které sdružují starší osoby, spolupráce s mezinárodními organizacemi a kontrola hospodářských přínosů vyplývajících ze zákona právech osob se zdravotním postižením a jejich sociálního začlenění. Imserso rozvíjí cestovní ruch jako sekundární program, který přispívá k udržení zaměstnanosti a ekonomické aktivity, na druhou stranu zmírňuje sezónnost v zemi. Program na podporu cestovního ruchu je především zaměřen na podporu cestování seniorů. [40]

V roce 2010 byl uskutečněn rozbor sociálního cestovního ruchu v konkrétních státech Evropy a byly představeny dobré příklady praxe orientované na dané cílové skupiny. Rozbor je součástí programu CALYPSO, který je průběžně uskutečňován od roku 2009. Všechny získané informace a výsledky jsou nadále zveřejňovány ve studii turistických výměn v Evropě, Studie Calypso a Kompendium dobré praxe Calypso. V roce 2010 byla udělena dotace o velikosti 80 milionu korun na podporu podprogramu Cestovní ruch všem. Mezi cíle podprogramu patří podpora podnikatelů při tvorbě nových produktů s orientací na specifické cílové segmenty. Dále podpora při rekonstrukci a vybudování odpočívadel, střediska služeb pro návštěvníky, hygienické základny pro pěší, cyklisty a návštěvníky se zdravotním postižením, umožnit přístup k atraktivitám cestovního ruchu a činnosti zabezpečující řádnější orientaci po zajímavostech cestovního ruchu pro osoby se zdravotním postižením (Kotíková, 2013).

Národní agentura pro poukázky na dovolenou, zkráceně ANCV, je veřejná instituce, která si zvolila za úkol podporu odchodu většiny osob na dovolenou a omezovat nerovnosti v přístupu k dovolené a volnému času. ANCV bojuje proti rozdělenému cestovnímu ruchu pomocí soudržných akcí, například podporou odchodu nejvíce zranitelnějších segmentů veřejnosti na dovolenou. Agentura si zasloužila jedno z důležitých postavení v sociální politice, například v sociální integraci nebo v oblasti mládeže. V současnosti se stala cesta na dovolenou jednou ze základních součástí „lepšího spolužití“ a těžkou výzvou pro všechny veřejné politiky spolu s ekonomickou, do které ANCV přispívá. Agentura se zaměřuje zejména na čtyři hlavní segmenty:

- mladí dospělí,
- osoby se zdravotním postižením,
- starší osoby,
- rodiče (hlavně osamocení rodiče).

Pro již zmíněné cílové skupiny vytváří agentura i její partneři nové rekreační programy, které musí splňovat základní pravidla politiky sociální soudržnosti státu. Mezi hlavní cíle ANCV patří začlenění osob se zdravotním postižením, identifikace specifických potřeb a podporu trávení volného času s příbuznými a přáteli. ANCV finančně podporuje oblast cestovního ruchu v ekonomice. Kvůli podpoře mohou platit za ubytovací, stravovací a dopravní služby a poskytovatelům služeb volnočasových aktivit ve Francii. [39]

1.2 Potenciál cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Potenciálem označujeme komplex územních podmínek a dispozic pro rozvoj cestovního ruchu, které tvoří komplikovaný několika oborovou soustavu. Do dané soustavy patří hlediska přírodního prostředí, kulturně-historického dědictví a projevy současných aktivit lidské společnosti. Celkové a správné vystižení daného systému je velmi obtížné, jelikož některé součásti jsou nehmotné a nekvantifikované, například genius loci několika oblastí. U jiných složek systému je jejich postižení a významová rozdílnost komplikovaným problémem. [9]

1.2.1 Předpoklady rozvoje cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Obecné předpoklady rozvoje cestovního ruchu se dělí na lokalizační, selektivní a realizační. Do lokalizačních předpokladů patří přírodní a kulturně-historické aspekty v oblasti cestovního ruchu (Mariot, 1999). Z hlediska cestovního ruchu osob se zdravotním postižením, lze zařadit do lokalizačních předpokladů bezbariérová přístupnost do objektů nebo přírodních atraktivit. Bezbariérová přístupnost se dělí na úplnou nebo částečnou (většinou s doprovodem). Zdravotně postižený účastník cestovního ruchu si vybírá cíl své návštěvy především podle toho, jestli je dostatečně bezbariérově přístupný nebo má personál zkušenosti s danou cílovou skupinou. Kulturně-historické atraktivity se na rozdíl od přírodních atraktivit dají jednodušeji zpřístupnit a je snazší odstranit bariéry. Do kulturně-historických atraktivit lze rozšířit vstupy a u schodů a schodišť by bylo možné nainstalovat rampy, plošiny nebo výtahy, jelikož schody jsou velkým problémem u většiny hradů, zámků atd. U přírodních atraktivit není možné zcela odstranit všechny překážky, ale je možné je trochu zpřístupnit pro zdravotně postižení návštěvníky. Sluchově postižení návštěvníci potřebují tištěné materiály o atraktivitách, speciálně vyškolený personál pro komunikaci s návštěvníky nebo indukční smyčky. Pro zrakově postižené by bylo vhodné mít například popisky u atraktivit v Braillově písmu, mít speciální povelové vysílače s informacemi o atraktivitách, orientační majáčky nebo navigační jednotky v objektech. [32]

Realizační předpoklady napomáhají k realizaci cestování a dělí se na materiálně-technickou základnu a komunikační předpoklady. Mezi komunikační předpoklady patří například železniční nebo silniční síť a druhy dopravy. Materiálně-technická základna jsou zařízení v destinaci, které napomáhají k rekreaci v cílovém místě, například ubytovací a stravovací zařízení. Všechny zmíněné aspekty i objekty v blízkosti zařízení, například parkoviště, zastávky a pěší komunikace, by měly být alespoň částečně bezbariérové, aby byly vhodné pro zdravotně postižené osoby. [67] Důležité je, aby byly všechny druhy dopravy bezbariérově přizpůsobeny pro zdravotně postižené cestující a aby byly poskytovány specializované služby při přepravě osob.

Selektivní předpoklady se zaměřují na účast osob v cestovním ruchu. Jsou rozdělené na demografické (počet obyvatel, hustota zalidnění nebo věková skupina obyvatel a atd.), urbanizační (hustota sídel nebo velikost sídel atd.) a sociologické (vzdělání obyvatel, ekonomická aktivita, příjem atd.). [67] Zdravotně postižené osoby se rozhodují, zda stráví svoji dovolenou v dané destinaci podle poskytovaných služeb a vybavenosti destinace. Velkou překážkou jsou vysoké finanční náklady spojené s trávením dovolené. Potřebné služby pro zdravotně postižené návštěvníky se musí připlácet. I když je v dnešní době spousta informací na internetu, bohužel informací o cestovním ruchu pro zdravotně postižené osoby není dostatek. I cestovní kanceláře a agentury nemají přímo označené své zájezdy, zda jsou vhodné pro osoby se zdravotním postižením. Proto je nutné, aby personál agentur a kanceláří byl proškolený na nabízení správných destinací pro zdravotně postižené osoby.

1.2.2 Přínosy podpory cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Cestovní ruch osob se zdravotním postižením má mnoho ekonomických a sociálních přínosů pro destinace. Mezi ekonomické přínosy patří například, že turisté se zdravotním postižením si spíše vybírají dovolenou v domácí destinaci, což způsobuje posílení domácího cestovního ruchu. Starší lidé i osoby se zdravotním postižením ve většině případů jezdí s doprovodem a na kratší, ale častější dovolené či výlety mimo sezóny a to poté vede k vyššímu využití turistické infrastruktury mimo hlavní sezónu. Cestovní ruch pomáhá udržitelnému rozvoji v regionech, jeho vliv se dotýká různých odvětví, poskytuje nová zaměstnání pro místní obyvatele, podporuje místní společnosti, podniky a organizace, aby finančně podpořili region. Začlenění cestovního ruchu osob

se zdravotním postižením zvyšuje odborné vědomosti a obratnosti a poskytuje větší výběr na pracovním trhu. Přispívají ke spolupráci mezi různými aktéry v cestovním ruchu a to vede k ovlivnění kvality konečného produktu, k rozdělení společné odpovědnosti a zintenzivní veškerou energii podniků. Na trhu vznikají nové možnosti pro malé nebo střední podniky nebo pro neziskové organizace, což posiluje konkurenceschopnost v oblasti. [4]

K sociálním přínosům patří především odstranění bariér, které stály v cestě osobám se zdravotním postižením při cestování nebo výkonu jiných aktivit. Podporuje začleňování osob do společnosti a snaží se, aby nevznikly turistům nepříjemné nebo nevhodné situace. Pomáhá rozvoji mezilidských vztahů, přispívá ke společnému respektování a ke zvyšování životní úrovně obyvatelstva. Odstraňuje vnitřní překážky a napomáhá k poznávání cizích kultur, zvyků a krajů. Přispívá ke zkvalitňování vzájemné koexistence místních obyvatel. Přínosem cestovního ruchu je podpora domácího obyvatelstva, které má možnost využití všech turistických zařízení a infrastruktur. Podporuje zvyšování bezpečnosti destinací a způsobuje větší atraktivitu dané lokality. Zvyšuje hodnotu a komfort dané oblasti, které lákají čím dál více návštěvníků. Spokojení návštěvníci se časem vrátí a průběžně poskytují doporučení svým známým k návštěvě daného místa. [4]

1.2.3 Legislativní úprava vztahující se k cestovnímu ruchu zdravotně postižených osob v Evropě a ve světě

Právo na cestování umožňuje cestovat každému účastníkovi cestovního ruchu, a proto jsou v několika zákonech České republiky a Evropy obsaženy bezbariérové podmínky pro cestování osob se zdravotním postižením.

a) Právo zdravotně postižených na účast na cestovním ruchu

Dle Globálního etického kodexu cestovního ruchu je cestovní ruch činnost, která je nejvíce propojována s odpočinkem, sportem, kulturou a přírodou. Cestovní ruch je v podstatě nástrojem skupinového a individuálního uspokojení. Všechny činnosti cestovního ruchu by měly být v souladu s rovností mužů a žen, měly by podporovat lidská práva, především jednotlivá práva nejvíce zranitelných segmentů jako jsou děti, senioři, etnické menšiny, domorodé národy a osoby se zdravotním postižením. Právo na cestování by měl vlastnit v určité míře každý člověk. Pro sociálně slabší osoby by měl

být vytvořen sociální cestovní ruch, který by měly podporovat veřejné orgány. Podle sedmého článku v kodexu by měly být rodinná turistika, cestovní ruch pro studenty a seniory, cestovní ruch pro osoby se zdravotním postižením podporovány a rozšiřovány. [26]

Zákon č. 198/2009 Sb. jinak řečeno antidiskriminační zákon se zabývá odstraňování všech druhů diskriminace nejen v České republice, ale i v celé Evropské unii. Zákon vymezuje základní pojmy a druhy diskriminace a určuje prostředky ochrany obětí. Antidiskriminační zákon platí v republice již od vstupu do unie, ale byla přijata pouze jeho minimální varianta. Na rozdíl od České republiky jsou v zemích Evropské unie vybudovány tzv. „úřady pro rovné zacházení“, jejichž úkolem je bezplatná pomoc a poradenství obětem diskriminace. V ČR byl tento úkol svěřen do rukou ombudsmanovi. [36]

V roce 2006 byla přijata v OSN Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. Úmluva je důležitá pro lidská práva a základní svobody. Zajišťuje osobám se zdravotním postižením rovnoprávný přístup a podporuje jejich aktivní začlenění do společnosti. Úmluva se opírá o sedm obecných principů: zákaz diskriminace, rovnost příležitostí, přístupnost, rovnost žen a mužů, plné začlenění do společnosti, respekt k lidské důstojnosti a nezávislosti a na konec respekt k vyvíjejícím se schopnostem dětí a jejich právu na zachování identity. [68]

b) Využívání dopravních prostředků

Předpis č. 111/1994 Sb. v zákonu o silniční dopravě, přesněji v §18, je stanoveno, že bezbariérová silniční vozidla musí být označena mezinárodním symbolem přístupnosti. [49] V § 18 v povinnostech dopravce ve veřejné linkové dopravě je stanoveno, že dopravce je povinen vytvářet vhodné prostředí pro přepravu osob s tělesným postižením nebo s omezenou schopností orientace. Náhradní autobusová doprava musí poskytnout osobám s omezenou schopností pohybu nebo orientace stejnou kvalitu přepravy, která by jim byla poskytnuta při drážní dopravě. Zákon č. 194/2010 Sb. o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů stanovuje, že veřejná předprava je povinna dodržovat normy kvality a bezpečnosti, spolu s normami pro přepravu osob s tělesným postižením nebo se sníženou schopností orientace. V dopravních prostředcích je zapotřebí mít označen prostor k sezení pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace. Dále je povolena přeprava asistenčních psů doprovázejících osoby se zdravotním postižením.

Zákon č. 266/1994 Sb. o drahách zajišťuje tvorbu odpovídajících podmínek pro přepravu osob s mezenou schopností pohybu nebo orientace. Drážní vozidla upravená pro bezbariérovou přepravu musejí být také označena mezinárodním symbolem přístupnosti. V zákoně č. 114/1995 o vnitrozemské plavbě je uvedené, že dopravce je povinen poskytnout bezplatnou pomoc osobám se zdravotním postižením v přístavu, při nástupu či výstupu na loď nebo na palubě lodi. [73]

V několika zemích Evropské unie je poskytován snížený tarif pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace. Ve většině zemí musí mít daný segment zdravotní průkaz, kterým se prokáže. V Německu má cestující dopravu v místě svého bydliště zdarma. Ve Španělsku existuje pro tělesně postižené speciální „zlatá karty“, která poskytuje snížené jízdné každý den. V Norsku přijala Národní rada zdravotně postižených ustanovení o sníženém tarifu jízdného pro doprovod zdravotně postižených cestujících, ale místní dopravci nemusí tomuto ustanovení vycházet vstříc. [80]

c) Bezbariérové budovy ubytovacích a pohostinských zařízení

Vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zajišťuje bezbariérové využívání staveb. Ve vyhlášce jsou stanoveny obecné technické požadavky na stavby, aby mohly být využívány osobami se zrakovým, sluchovým, pohybovým a mentálním postižením, těhotnými ženami, seniory, osobami s kočárky nebo v doprovodu malých dětí do tří let. Vyhláška byla stanovena v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 98/34/ES ze dne 22. 6. 1998. Přístupy do objektů musí být bez schodů a vyrovnávacích stupňů, možnost využití bezbariérové rampy nebo zdvihací plošiny. Výškové rozdíly průchozích ploch nesmí být větší než 20 milimetrů. Povrchy podlah musí být pevné, rovné a speciálně přizpůsobené proti skluzu. Plocha před vstupem do objektu musí být o velikosti nejméně 1500 mm x 1500 mm. Když se dveře otevrou směrem ven, musí být šířka minimálně 1500 mm a délka ve směru vstupu minimálně 2000 mm. Vchodové dveře musí být minimálně široké 1250 milimetrů. Dveře mohou mít zasklenou část pouze od výšky 400 mm nebo musí mít ochranu proti pokažení vozíkem. Dvevní zámek je nutné umístit do výšky maximálně 1000 mm od země a kliku maximálně 1100 mm. Zvonek u vchodu musí být nanejvýš 1200 mm vysoko od země. Pro osoby se zrakovým postižením je potřebné, aby vstupy do budov byly lehce vizuálně rozeznatelné od ostatních. Pro návštěvníky se sluchovým postižením je nutný elektronický vrátný s optickou signalizací. U budov s minimálně 2 poschodími by měl být zřízen výtah, pokud tomu tak není, musí být bezbariérové alespoň vstupní poschodí.

Jestli jsou v budově pro veřejnost minimálně dvě toalety, měla by být zřízena jedna bezbariérová toaleta pro obě pohlaví. [71]

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu jinak řečeno stavební zákon se zabývá stavebními technickými podmínkami, které musí splňovat vybudované objekty. Mezi obecné požadavky patří i bezbariérové nároky na stavby nových budov. Mezi požadavky patří například zabezpečení bezbariérového využívání staveb, odstranění všech bariér a zajištění bezbariérového přístupu do budov. [73]

d) Debarierizace kulturně-historických památek

Podle zákona 20/1987 Sb. o státní památkové péči může ministerstvo kultury prohlásit movité či nemovité objekty za kulturní památku. [42] Legislativa týkající se pouze kulturně-historických zařízení v České republice neexistuje, ale přístupnost kulturních zařízení je obsažena ve vyhlášce č. 398/2009 Sb. o technických požadavcích. V § 6 v požadavcích na stavby občanského vybavení jsou stanoveny předpisy, které musí stavby dodržovat. Prostory veřejných staveb musí obsahovat schodiště, výtahy nebo bezbariérové rampy. Přístup do objektů by měl navazovat na vodorovné cesty. U budov, které z technických důvodů nemohou mít bezbariérové rampy ani výtah, musí být alespoň bezbariérové přízemí se vstupem do budovy. Části budov, které jsou určeny pro návštěvy veřejnosti, musí být minimálně z 20% zařízení pro osoby s omezenou schopností pohybu nebo orientace. Zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu se pouze zmiňuje o bezbariérovém využívání staveb, do kterých by se mohly zařadit kulturně-historické památky. [73]

e) Bezbariérové budovy sportovně-rekreačních zařízení

Ve vyhlášce č. 398/2009 Sb. o technických požadavcích v § 6 je obsažen bezbariérový přístup do staveb určených pro sportovní využití. Budovy zaměřené na sport musí mít bezbariérové sportovní plochy i závodíště, hygienická zařízení a šatny. Všechny dveře ve sportovních budovách musí mít odpovídající šířku k velikosti sportovních vozíků. V hledištích u sportovních staveb musí být dostatečně prostorné místo pro vozík se šířkou minimálně 1000 mm a hloubkou 1200 mm při předním vstupu. Dané místo musí být na rovné zemi s výhledem na sportoviště. Přístup do veřejných plaveckých bazénů, rehabilitačních a relaxačních prostorů je povinen být bezbariérový. Vstup do vody musí být přístupný pomocí schodů a bazénového zvedáku nebo schodů a vyvýšeného okraje bazénu. Před zvedákem u bazénu či vysokým okrajem bazénu je nutné mít dostatečně velké manipulační místo o průměru minimálně 1500 mm. Okraj

bazénu je zapotřebí mít vysoký 400 až 500 mm a široký 300 až 400 mm. Přes celý okraj bazénu je nutné mít zabudované alespoň jedno madlo. Vzdálenost od ostatních přidělaných madel musí být 600 mm. Úroveň vody může být maximálně 200 mm pod okrajem s madly. Podlaha v šatnách a hygienických místnostech musí být protiskluzová. V šatnách je zapotřebí mít manipulační prostor pro osoby s omezenou schopností pohybu o průměru minimálně 1500 mm. [73]

2 Praktická část

2.1 Analýza potenciálu Zlína pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob

Město Zlín je krajským městem Zlínského kraje, který se nachází na jihovýchodní Moravě. První písemná zmínka o městě byla v roce 1322, kdy bylo město řemeslnicko-cechovním centrem pro okolí. [27] Zlín byl proslaven až ve dvacátém století, to přesněji v jeho první polovině, kvůli zakladateli obuvnické výroby Tomáši Baťovi. [68] V současnosti žije ve městě necelých 75 000 obyvatel. Pro cestovní ruch je město velmi důležité. Město má prestižní vysokou školu, Baťovu univerzitu. [75]

2.1.1 Cíl a metodika zkoumání

Cílem práce je zanalyzovat a zhodnotit potenciál města Zlína a jeho okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob, což zahrnuje tělesné, zrakové a sluchové postižení. Za tímto účelem, bylo vytvořeno pět výzkumných otázek:

- Jaké jsou možnosti bezbariérového ubytování v cestovním ruchu ve Zlíně?
- Jak jsou bezbariérová ubytovací zařízení propagována?
- Jak jsou pohostinská zařízení ve Zlíně připravena na návštěvu zdravotně postižených osob?
- Jaké možnosti využití volného času mají zdravotně postižení návštěvníci ve Zlíně?
- Jak je možné získat informace o pobytech vhodných pro zdravotně postižené osoby ve Zlíně?

V praktické části jsou využívána data ze sekundárních zdrojů, jako jsou informační portály o ubytovacích, stravovacích a jiných zařízeních ve Zlíně. Pro hodnocení byly využity brožury vytvořené Pražskou organizací vozíčkářů a Programem přes bariéry: Metodika kategorizace přístupnosti objektů, Metodika mapování a Metodika kategorizace přístupnosti tras a komunikací. Získané informace byly ověřovány prostřednictvím telefonické, emailové nebo osobní komunikace na základě řízených rozhovorů.

Hodnocení potenciálu cestovního ruchu je prováděno prostřednictvím subjektivní metody zkoumání, proto byly sestaveny hodnotící kritéria (viz následující tabulka). Hodnotící kritéria jsou stanoveny pro stravovací a ubytovací zařízení, sportovně-rekreační zařízení, přístupné cyklotrasy a turistické stezky, kulturně-historické památky, cestovní kanceláře a webové informační portály.

Tabulka 4 - Hodnocení potenciálu cestovního ruchu

Hodnocené kritérium	Charakteristika	Body
Bezbariérové ubytovací zařízení	- méně než 10 % všech UZ	0
	- víc než 10 % všech UZ	1
	- víc než 15 % všech UZ	2
	- víc než 20 % všech UZ	3
Bezbariérové pohostinské zařízení	- méně než 10 % všech PZ	0
	- víc než 10 % všech PZ	1
	- víc než 15 % všech PZ	2
	- víc než 20 % všech PZ	3
Sportovně-rekreační zařízení	- bezbariérové koupaliště/aquaparky (ano/ne)	2/0
	- fotbalové, hokejové a jiné stadiony (ano/ne)	2/0
	- jiná sportoviště (ano/ne)	2/0
Přístupné cyklotrasy a turistické stezky	- méně 10 % turistických stezek	2
	- víc než 10 % turistických stezek	3
	- méně než 10 % cyklotras	2
	- více než 10 % cyklotras	3
	- přizpůsobeny sjezdovky a trasy běžeckého lyžování	3
Kulturně-historické památky	- hrady/zámky/kostely částečně přístupné s doprovodem	1
	- hrady/zámky/kostely	2
	- úplně přístupné hrady/zámky/kostely	3
	- muzea/galerie/skanzeny přístupné s doprovodem	1
	- částečně přístupné muzea/galerie/skanzeny	2
	- zcela přístupné muzea/galerie/skanzeny	3
	- divadla přístupná s doprovodem	

	- divadla přístupná částečně nebo úplně	1 2
Cestovní kanceláře	- nabídka zájezdů pro zdravotně postižené osoby v tuzemsku (ano/ne) - nabídka zájezdů pro zdravotně postižené osoby v zahraničí (ano/ne)	1/0 0/0
Webové informační portály	- Ano/Ne	1/0

Zdroj: Linderová, 2012

2.2 Lokalizační předpoklady rozvoje cestovního ruchu zdravotně-postižených osob

Lokalizační předpoklady poskytují tvorbu a využití činností cestovního ruchu do konkrétní oblasti. Jejich pozitivní kvality vymezují lokalitu, ve které je možný rozvoj cestovního ruchu. Lokalizační předpoklady se dělí do dvou skupin na přírodní a kulturně-historické. Do přírodních předpokladů patří například fauna, flóra, vodstvo, hory a pohoří, jeskyně, propasti a skalní masivy. Do skupiny kulturně-historických předpokladů se řadí konečná díla práce člověka, které souvisejí s historickým vývojem lokality. Jsou to architektonické památky, galerie, muzea, technické památky, významné parky nebo lidové památky. K nejvýznamnějším představitelům lokalizačních předpokladů patří přírodní i kulturně-historické památky, které byly začleněny do kulturního nebo přírodního světového dědictví lidstva a vloženy na seznam UNESCO (Drobná, Morávková, 2013).

2.2.1 Přírodní atraktivity a trasy

Zlín nedisponuje mnoha přírodními atraktivitami nebo stezkami. Ve městě je pouze pár míst, kam by se návštěvník směl podívat a patří k přírodním atraktivitám. Nejčastěji je navštěvována městská přehrada, poté Štákovský vršek a nakonec jsou dvě pěkné trasy skrze město. Ve městě se nachází pouze tři naučné stezky, dalších pět turistických stezek je v okolí města. Přehrada Fryšták je 198 metrů dlouhá vodní nádrž, jejíž stavba byla dokončena v roce 1939. Přehrada je vybudována na Lukovském potoce a Fryštáckém potoce, pod Hostýnskými vrchy. Hlavním úkolem přehrady bylo

zásobování Zlína pitnou vodou, ale od roku 1996 bylo její zásobování zrušeno. V současnosti je zakázáno využívat přehradu k rekreačním účelům, jelikož je možné nádrž využívat pro budoucí potřeby. Od roku 1997 byla přehrada vyhlášena za kulturní památku. Cesta kolem přehrady je vyasfaltovaná a není příliš fyzicky náročná. Výlet kolem nádrže trvá zhruba celou hodinu. [50, 51] Cesta není doporučena pro výletníky se zrakovým postižením, jelikož cesta vede blízko kolem vody. Je zde nebezpečí uklouznutí.

Pod Štákovým vrškem je nenáročná procházka, která vede až na vrchol kopce s panoramatickým výhledem na město a na Vizovické a Hostýnské vrchy. Cesta na vrchol je vhodná i pro rodiny s kočárky, ale pro výletníky na vozíčku to bude fyzicky náročná cesta. Část cesty je vyasfaltovaná s mírným provozem poté se napojuje na lesní cestu, která vede k nově opravené kapličce. Na cestě zpět je možné v určitém úseku cesty využít městskou hromadnou dopravu zpět do města. [63]

Skrze město je příjemná trasa kolem řeky Dřevnice, která protéká městem. Podél řeky je vybudovaná cyklostezka, která je lemována stromy. Cesta byla vybudována v roce 2015 a je vhodná pro pěší, cyklisty i bruslaře. Řeka je často využívána rybáři. [76] Cesta je vhodná pro danou cílovou skupinu.

Ke zlínským naučným trasám patří Stezka zdraví Tlustá hora, která vede skrze les pod Tlustou horou, což znamená, že cesta není vhodná pro návštěvníky na vozíčku ani pro zrakově postižené. Součástí trasy je neobvyklý lesní altánek, lanová visutá lávka a několik cvičebních náradí jako jsou hrazdy, bradla a další. Podél celé cesty jsou rozestavěné informační cedule pro lepší orientaci. Stezka Areál Lazy je také lesní cesta s nepříznivým terénem. Je vhodná pro aktivní trávení volného času, například běh, cykloturistika nebo rodinné výlety. Stezka vede k altánu u „Spáleného dubu“ a je vybavena odpočívadly, lavičkami a také informačními tabulemi. Velmi oblíbenou stezkou je cesta lesem nad Malenovicemi, která vede vodnímu pramenu a nazývá se Svatá voda v Malenovicích. O pramenu ve studánce se vypráví, že má léčivé účinky. [68]

Tabulka 5 - Přírodní atraktivity a trasy

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Přehrada Fryšták	BB	BN	BB
Pod Štákovým vrškem	BB	BN	BB
Kolem řeky Dřevnice	BB	BN	BB
Stezka zdraví Tlustá hora	BN	BN	BB
Stezka Areál Lazy	BN	BN	BB
Stezka nad Malenovicemi	BN	BN	BB

Zdroj: (kudyznudy.cz, 2019, Místopisy.cz, 2019, turistika.cz, 2009, turistika.cz, 2015, turistický informační portál města Zlína, 2019, vlastní, 2019)

2.2.2 Kulturně-historické atraktivity

Ve městě a jeho okolí se nachází spousta kulturně-historických atraktivit, jako jsou například hrady, zámky, tvrze, kostely, kaple a jiné. Všechny tyto atraktivity jsou vhodné pro návštěvníky se sluchovým omezením. Většinou jsou poskytovány u atraktivit stručné brožury anebo jsou u objektů tabulky s popiskami. Takže není nutné, aby sluchově postižený návštěvník si nemohl vychutnat prohlídku atraktivit, protože by neslyšel výklad průvodce. V některých zařízeních nejsou průvodci vůbec zaměstnáváni. Na druhou stranu nejsou kulturně-historické atraktivity vhodné pro návštěvníky se zrakovým postižením. Co se týče návštěvníků s omezeným pohybem, tak počet přístupných bezbariérových a nepřístupných míst je zhruba stejný. Skoro každý kostel ve městě má u hlavního vchodu široké schody, ale uvnitř je dostatek prostoru na pohyb s vozíčkem.

Zámek Lešná i zoo, která k zámku patří, jsou připraveni pro tělesně postižené hosty. Hendikepovaní návštěvníci mohou využívat plošinu pro vozíčkáře, která je vyveze do vyvýšeného přízemí, kde probíhá prohlídka zámku. Poté je celá prohlídka zámku zcela bezbariérová. Na cestu zpět dolů je možné znovu využít plošinu. Dále je i celá zlínská zoo přizpůsobena pro hendikepované návštěvníky. Do všech pavilonů je bezbariérový přístup, po celé zoo vedou rovné a upravené cesty bez prudkých kopců, které jsou řádně označeny. Toalety jsou také pro ně přizpůsobeny. [78]

Hrad Malenovice z počátku vypadá jako zcela vhodný pro návštěvníky s omezeným pohybem. Cesta k zámku je přímá a do kopce, ale je možné se dostat ke vstupu autem.

Jediná věc, která kazí bezbariérový pohyb návštěvníků je nutnost využití schodiště uvnitř hradu. Na hradě se nachází i upravené toalety pro vozíčkáře.

Ostatní kulturně-historické atraktivity jako jsou například Zámek Zlín, Městské lázně nebo Radnice, jsou bezbariérově přístupné, nemají u vchodu vysoké schody a vysoký práh ve dveřích, některé jsou vybaveny speciálně upravenými toaletami. Místnosti musí být dostatečně prostorné pro pohyb návštěvníků na vozíku a pro sluchově a zrakově postižené návštěvníky by měly poskytovat speciální pomůcky, což bohužel žádná atraktivita nemá. Atraktivity, které nejsou bezbariérově přístupné, mají většinou vysoké schody u vchodu nebo je součástí stavby velké schodiště jako například na zámku Klečůvka nebo na hradě Hradištko. Pár kaplí je nepřístupných pro návštěvníky na vozíku, jelikož cesta k objektům není pevná, je vyježděná od aut a po dešti je bahnitá.

Národní památkový ústav publikoval průvodce po konkrétních památkách nesoucí název „Jak dobýt hrad. Památky takřka bez bariér 2“. Průvodce obsahuje několik hradů, zámků, zřícení, tvrzí a mnohem více kulturních atraktivit. V knize je rozdělen způsob návštěvy zařízení do čtyř skupin, například „přístup je možný s pomocí“ nebo „přístup je možný s pomocí přátel“. V průvodci jsou popsány cesty i přístupy k památkám, informace o parkování, popis průvodcovských tras a další užitečné informace. Průvodce je nově aktualizovaný a obsahuje více informací než první vydání (Jak dobýt hrad. Památky takřka bez bariér 2, 2009).

Tabulka 6 - Kostely a kaple

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Kaple sv. Václava	BN	BN	BB
Římsko-katolický kostel sv. Filipa a Jakuba	BB	BN	BB
Evangelický kostel	BN	BN	BB
Kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů na Jižních Svazích	BB	BN	BB
Poutní kostel Narození Panny Marie ve Štípě	BN	BN	BB
Římskokatolický kostel sv. Mikuláše v Malenovicích	BB	BN	BB
Kaple sv. Rosálie	BB	BN	BB

Hřbitovní kaple	BN	BN	BB
-----------------	----	----	----

Zdroj: (vlastní, 2019)

Tabulka 7 - Kulturně-historických atraktivit

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Hrad Malenovice/muzeum	ČP	BN	BB
Zámek Zlín/muzeum	BB	BN	BB
Zámek Lešná/zoo	BB	BN	BB
Hrad Hradištko	BN	BN	BB
Zámek Klečůvka	BN	BN	BB
Městské lázně	BB	BN	BB
Rodný dům Františka Bartoše	BB	BN	BB
Radnice	BB	BN	BB
Městské lázně	BB	BN	BB
Větrný mlýn	ČP	BN	BB

Zdroje: (vlastní, 2019)

2.2.3 Kulturně-společenské zařízení

Město se může pyšnit spoustou kulturně-historických zařízení, jako jsou muzea, galerie a mnohem víc. Ve Zlíně je vybudováno pouze jedno hlavní muzeum, dále devět galerií, tři kina, tři divadla a spousta jiných zařízení, například hvězdárna, Baťův mrakodrap, Filharmonie Bohuslava Martinů, Filmový uzel a Kabinet filmové historie, Kongresové a relaxační centra, Kulturní institut a Zlínský klub 204 .

Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 14 | 15 BAŤŮV INSTITUT, je z velké části bezbariérové, tedy přístupné jak lidem odkázaným na invalidní vozík, tak i postiženým na polohovatelné posteli na kolečkách. Výjimkou jsou malé části stálé expozice, které jsou umístěny v mezipatrech. Pokud jde o budovu č. 21, neboli Baťův mrakodrap, je rovněž bezbariérová. Sluchově postiženým jsou k dispozici tištěné formy průvodce do obuvnické části, v jiných částech stálé expozice a v krátkodobých výstavách jsou veškeré podstatné informace na panelech. Zrakově postiženým jsou poskytovány nadstandardní výklady, snažící se co nejlépe vystihnout vystavené exponáty, aby byl poskytnut co nejhezčí a nejzajímavější zážitek.

Kabinet filmové historie je zcela bezbariérový, což znamená, že všichni návštěvníci s tělesným postižením se dostanou bez problémů do všech částí expozic. Zrakově postižení návštěvníci mají možnost poslechnutí výkladu odborného průvodce. Je zde i možnost si některé artefakty ohmatat. Pro sluchově postižené je nabídnuta pouze prohlídka, tlumočnick do znakové řeči zde nepracuje.

Ve Zlíně je celkem devět uměleckých galerií. Galerie DioArt má přizpůsoben bezbariérový vstup a široké vstupní dveře. Jinak nemá žádné jiné úpravy pro zrakově nebo sluchově postižené návštěvníky. Galerie K+P Skřivánkovi sídlí v menším a starším Baťově domku. Do galerie vede šest schodů nahoru a poté tři schody dolů, což znamená, že dům není vhodný pro návštěvníky, kteří jsou upoutáni na vozíku. Galerie Garáž také není vhodná pro zrakově a sluchově postižené, ale na druhou stranu je cesta a vstup do galerie zcela bezbariérový. V galerii se nenachází žádné schody ani jiné bariéry.

Městské divadlo Zlín je bezbariérové. Diváci na vozíku na domácí představení vstupné neplatí a doprovod má nárok na vstupenku s 50% slevou (jedná se o kategorii ZTP/P). Osoby s částečným postižením sluchu mají možnost využít zařízení indukční smyčky. Speciální sluchátka jsou k dostání na vyžádání u uvaděček. Pokud divák upozorní dopředu na svůj zrakový handicap, snaží se zaměstnanci divadla vyjít vstříc umístěním co nejbližší k jevišti, byť třeba za cenu přidání přístavku k některé z předních řad.

Budova Zlínského klubu 204 je bezbariérově zařízena. Do budovy vedou dva vchody, u jednoho vchodu je možné využít plošinu ke zvládnutí několika schodů také je u dveří zvonek, kterým může i místní organizace plošinu ovládat. Do vyšších pater je možnost vyjet výtahem. Taktéž je zde toaleta pro vozíčkáře. Co se týče ostatních handicapů, speciální pomůcky či zařízení neposkytují. Do Zlínského klubu 204 chodí i osoby s různými postiženími, např. se zrakovými problémy nebo i se sluchovými, ale ti mají své pomůcky s sebou (např. brýle, naslouchátka apod.).

Hvězdárna je budovou, do níž má přístup veřejnost, tedy objektem podléhajícím požadavkům na bezbariérové užívání staveb. Projekt byl vytvořen v roce 2001 a také z té doby je i stavební povolení. Budova tedy splňuje parametry tehdy platných předpisů. Jelikož hlavní náplní hvězdárny určené veřejnosti k popularizaci astronomie a příbuzných přírodních věd je nabídka pozorování noční oblohy a přednášková činnost, není možné zapojit do prohlídek sluchově a zrakově postižené návštěvníky. Noční obloha je pozorována dalekohledy, které jsou pevně spojeny s budovou a aby bylo pozorování možné, tak se tyto přístroje nastavují podle aktuální polohy nebeských

objektů, což znamená, že míří vysoko do nebe. Do těchto výšin je často potmě nutno vylézt na žebřík k okulárovému výtahu, aby návštěvník do dalekohledu se mohl podívat. Bohužel, i když je budova bezbariérová, tak výstup po žebříku k dalekohledu je pro návštěvníky s omezeným pohybem nemožná.

Filharmonie Bohuslava Martinů je součástí Kongresového centra, které je zcela bezbariérově přístupné. Sál filharmonie má také bezbariérový přístup, ale je i často navštěvován návštěvníky se zrakovým postižením.

Tabulka 8 - Bezbariérový přístup kulturně-společenských zařízení

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Muzeum jihovýchodní Moravy	BB	BB	BB
Baťův mrakodrap	BB	BB	BB
Filmový uzel	BB	BN	BN
Kabinet filmové historie	BN	BN	BB
Krajská galerie výtvarného umění	BB	BN	BB
Galerie Václava Chada	BB	BN	BB
Galerie pod Radnicí	BN	BN	BB
Galerie Kincová	BN	BN	BB
Galerie Dio Art	BN	BN	BB
Galerie Kabinet T.	BB	BN	BB
Galerie Garáž	BB	BN	BN
Galerie K+P Skřivánkovi	BN	BN	BN
Galerie Artrium	BN	BN	BB
Hvězdárna	ČP	BN	BN
Golden Apple Cinema, a. s.	BB	BN	BN
Velké kino	BB	BN	BN
Malé kino	BN	BN	BN
Městské divadlo Zlín	BB	ČP	ČP
Malá scéna Zlín	BB	BN	BN
Filharmonie B. Martinů	BB	BB	BN
Kulturní institut Alternativa	BB	BN	BN
Zlínský klub 204	BB	ČP	ČP
Kulturně relaxační centrum Ankh	BN	BN	BN
Kongresové centrum Zlín	BB	BN	BN

Zdroje: (vlastní zpracování, 2019, brožura zlín.oficiální stránky statutárního města Zlína, 2015)

2.2.4 Jiné atraktivity

Nejblíže městu je Rozhledna Hostišová, která je součástí lesoparku „Na Strážné“ nad obcí Hostišová. Rozhledna není vhodná pro zrakově postižené ani pro návštěvníky s omezeným pohybem. Součástí rozhledny je mnoho vysokých, dřevěných a úzkých schodů. Terén u rozhledny je zarostlý a plný kamenů. [53] Rozhledna Salaš měří 20 metrů a k výstupu na vrchol je nutné zdolat ocelové točité schodiště. K vyhlídkám do okolí slouží dvě hlavní plošiny, první je ve výšce 15 metrů a druhá ve výšce 20 metrů. Pro návštěvníky na vozíčku nebo se zrakovým postižením není rozhledna vhodná. [54] Nedaleko Zlína mohou návštěvníci vyzkoušet jízdy na koních ať už rekreačně nebo edukativně. Jen pár stájí či rančů jsou vhodné pro danou cílovou skupinu návštěvníků. Stáj Lipina je často navštěvována lidmi, především dětmi, s různými zdravotními omezeními i s doprovodem asistentů, rodičů nebo učitelů. Ranč Tlumačov má k dispozici železnou nástupní rampu pro nasednutí a sesednutí z koně. Jiná speciální zařízení neposkytují, ale do budoucna je naplánovaná výstavba nových bezbariérových toalet. Biofarma Březová poskytuje hipoterapii pro osoby se zdravotním postižením, ale pouze pro návštěvníky ze Zlínského kraje. Ranch Lucky Valley je soukromé chovatelsko-jezdecké centrum, a proto nepatří mezi vyhledávané cíle návštěv. Ovšem cizím návštěvníkům se nebrání, pro návštěvníky na vozíku je přístup do stájí po zpevněné plošině bez různých překážek. Bezbariérové toalety zde nejsou k dispozici. Návštěvníci se zrakovým nebo sluchovým postižením by byli schopni návštěvy stájí pouze s doprovodem. Ostatní ranče nemají pevné cesty, ale jsou z písku nebo bahna. Návštěvníci jsou všude vítáni, ale občas je vhodnější přijít s doprovodem.

Tabulka 9 - Jízdy na koních

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Jezdecká stáj „Vyhlídka“	BN	ČP	ČP
Ranč Zápolná Lukov	BN	BN	BN
Meadow Ranch	BN	BN	BN
Ranch Lucky Valley	ČP	ČP	ČP

Stáj Mevrin	NB	NB	ČP
Biofarma Březová	BB	BB	BB
Ranč Všemina	ČP	ČP	ČP
Rodinná stáj Polárka – HF Kaňovice	BN	ČP	ČP
Ranč v Sedle	BN	ČP	ČP
Ranč Tlumačov	BB	BN	BN
Stáj Lipina	BB	BB	BB

Zdroj: (vlastní, 2019)

V blízkém okolí města Zlína je vybudováno více než 23 kilometrů cyklotras. Kromě klasických cyklostezek je zde možnost projížďky po rekreačních cyklostezkách po zalesněných kopcích směrem na jih i sever od města. Návštěvník si může vybrat trasu podle náročnosti terénu (do 20 km, 20 až 50 km nebo nad 50 km) nebo podle plánovaného cíle návštěvy. Pro adrenalinové nadšence okolí města nabízí singletrack cyklopark Mysločovice, který je vhodný i pro rodiny s dětmi nebo pumptrack bikepark Zádveřice. Cyklopark Mysločovice má velmi náročný terén, který není vhodný pro návštěvníky se zrakovým postižením nebo lidem upoutány na vozíčku. To samé platí i pro bikepark Zádveřice, který nemá tak náročný terén, ale není vhodný pro již zmiňované návštěvníky. V současnosti ve městě vrcholí výstavba nové tak zvané Městské obslužné cyklostezky, která bude měřit necelých 5 kilometrů a povede kolem Třidy Tomáše Bati až ke Krajské nemocnici Tomáše Bati. Před dvěma lety nechalo město prodloužit cyklostezku vedoucí skrze centrum města. Cyklostezka v centru nyní měří 1,4 kilometru. Ve stejné době se začala budovat cyklostezka mezi zastávkou Zahradnická a ulicí Topolová, která má necelých čtvrt kilometru. Od roku 2017 se budují a rozšiřují další nové cyklotrasy, které nejsou příliš fyzicky náročné. Je to například cyklostezka, která vede od náměstí Práce po ulici Březnická až ke sportovní hale nebo trasu od náměstí Míru až k ulici J. A. Bati, kde se nachází areál SVIT. [68]

2.3 Realizační předpoklady

Realizační předpoklady pomáhají realizovat podmínky či potřeby konkrétních návštěvníků v území s vhodnými lokalizačními předpoklady. Napomáhají návštěvníkům se přesunout do určitých oblastí a ubytovat se tam, rekreovat a využít místo k dalším zajímavým činnostem. Realizační předpoklady se dělí na dvě kategorie: dopravní předpoklady a materiálně-technické předpoklady. Dopravní předpoklady jsou řazeny jako jedny ze základních podmínek. Atraktivita daného území záleží nejen na obecném dopravní spojení, ale také na hustotě a kvalitě dopravních sítí. Materiálně-technické

předpoklady poukazují na vybavenost oblasti ubytovacími, stravovacími, kulturními, sportovními a mnohem dalšími zařízeními, které mají povinnost uspokojovat nezbytnosti návštěvníků (Drobná, Morávková, 2013).

2.3.1 Ubytovací zařízení

Asociace hotelů a restaurací České republiky na základě Usnesení vlády ze 17. července roku 1999 č. 717 a také díky podpoře Ministerstva pro místní rozvoj a společnosti CzechTourism platí pro všechna ubytovací zařízení jednotná kategorizace a klasifikace. [33] Kategorizace rozděluje druhy ubytovacích zařízení do jednotlivých kategorií, jako jsou hotel, motel, hotel, penzion a hotel garni. Také se sem zařazují chatové osady, kempy, koleje, bungalovy, svobodárny a turistické ubytovny. Další dělení ubytovacích zařízení je podle velikosti (malé, střední, velké, mega), umístění (např. přímořské, městské, lázeňské atd.) a podle doplňkových služeb nebo zaměření (například wellness, rodinné, kongresové a další). [30]

Klasifikace ubytovacích zařízení stanovuje označení a zařazování ubytovacích zařízení podle jejich druhu kategorií a podle rozsahu a druhu poskytovaných služeb do tříd, které se označují počtem hvězd * – *****. [30] U každého zařízení je přesně stanoveno kolik hvězd může maximálně obdržet. Pouze hotely a penziony mohou mít všech *****.

Ve Zlíně se nachází několik hromadných ubytovacích zařízení, ale část z nich je přizpůsobena pro návštěvníky se zdravotním omezením, jako jsou tělesná, zraková a sluchová postižení. Ve městě se nachází 10 hotelů s různými rozsahy poskytovaných služeb, od jedné hvězdy až po pět hvězd. Nejluxusnější hotel ve městě je pěti hvězdičkový hotel Baltaci Atrium, který má bezbariérový přístup do hotelu i výtah, který vede až do restaurace. Pokoj pro handicapované návštěvníky má pokoj v koupelně snížené umyvadlo, zvýšenou toaletu i s madly. Hotel Baltaci Atrium i ostatní hotely a penziony, až na jeden hotel, nejsou přizpůsobeny pro návštěvníky se sluchovým a zrakovým postižením. [65] Pouze hotel Galaxie, který občas hostí velké skupiny návštěvníků z Tyflo centra, což je centrum pro zrakově postižené. Také hotel navštěvují hosté s autismem. Hotel Galaxie je přizpůsoben nejen pro sluchově a zrakově postižené, ale také i pro tělesně postižené, až na část hotelu, ve které se nachází zábavní park, kde je spousta skluzavek, trampolín a jiných atrakcí. Hotel Garni má přizpůsobený apartmán v přízemí hotelu. V apartmánu je rozšířený

sprchový kout, zvýšená toaleta s madly, snížené umyvadlo, konferenční stolek s pohovkou, dvoulůžko, televizní obrazovku, zdarma wi-fi a bezbariérový přístup do pokoje i hotelu. Každý rok, na Dětský filmový festival, je apartmán obsazen slavným hercem Janem Potměšilem, který je trvale upoután na invalidní vozík. Hotel Tomášov Zlín má bezbariérový pokoj s nájezdem a sedátkem ve sprchovém koutě. Interhotel Moskva má bezbariérový pokoj se signalizačním systémem pro přivolání pomoci v koupelně, dále také snížené umyvadlo, zvýšenou toaletu s madly a bezbariérový přístup do pokoje i hotelu. [65] Hotel Baltaci u Náhonu a Hotel Lázně Kostelec jsou také bezbariérové, avšak v obou hotelech jsou wellness nebo lázně, které nevypadají přístupně pro tělesně postižené návštěvníky. Do bazénů a vířivek vedou buď schody, nebo žebříky, masážní stoly jsou vysoké a nenastavitelné. [65] Zbytek hotelů není vůbec připraven pro tuto cílovou skupinu návštěvníků. Šest z deseti hotelů je pro ně uzpůsobeno, ale to není dostatečné množství a ze strany návštěvníků je to pro ně velmi omezená nabídka. U penzionů je to podobné jako u hotelů, jen pár z nich jsou vybavené pro handicapované návštěvníky. Penzion a Restaurace u Johana je částečně bezbariérový. Pokoj má bezbariérový přístup a toaletu s madly, ale do hotelu vede delší schodiště a v restauraci je málo prostoru mezi ostatními stoly a židlemi. Další penziony s bezbariérovým opatřením jsou pouze bezbariérově přístupné, bez dalších vylepšení. Ostatní penziony nejsou absolutně přizpůsobeny pro všechny druhy postižení. Téměř všechna hromadná ubytovací zařízení byla hodnocena jako nedostupná pro osoby se zrakovým a sluchovým postižením, jelikož nedisponují žádnými speciálními pomůckami pro danou cílovou skupinu a nemají žádné zkušenosti v této oblasti. V bezbariérové přístupnosti se ubytovací zařízení především zaměřují na osoby s omezeným pohybem.

Tabulka 10 - Bezbariérový přístup hotelů a penzionů

Název	Počet hvězd	Bezbariérová přístupnost		
				
Hotel Baltaci Atrium	5	BB	BN	BN
Interhotel Moskva	4	BB	BN	BN
Hotel Tomášov	4	BB	BN	BN
Lesní hotel	4	BN	BN	BN
Hotel Garni	3	BB	BN	BN
Hotel Ondráš	3	BN	BN	BN
Hotel Saloon	3	BN	BN	BN
Hotel Baltaci u Náhonu	3	BB	BN	BN

Hotel Galaxie	3	BN	BB	BB
Hotel Lázně Kostelec	3	BB	BN	BN
Penzion Villa Slovenská	3	BB	BN	BN
Penzion Uno	3	BN	BN	BN
Penzion Mata	3	BN	BN	BN
Penzion Er1	3	BB	BN	BN
Penzion Dobré hnízdo	3	BN	BN	BN
Penzion Koliba u Černého medvěda	3	BN	BN	BN
Penzion a Restaurace u Johana	3	ČP	BN	BN
Restaurace a penzion Lešná	3	BB	BN	BN
Penzion Alice	3	ČP	BN	BN
Penzion Amenity Zlín	3	BB	BN	BN
Penzion Millenium	0	BN	BN	BN
Penzion Na smetance	0	BN	BN	BN
Penzion BelBar	0	BN	BN	BN
Penzion Sokolská	0	BN	BN	BN
Penzion Luna	0	BN	BN	BN
Penzion Na pinduli	0	BN	BN	BN
Penzion Era	0	BB	BN	BN
Penzion Africa House	0	BN	BN	BN
Penzion Na výsluní	0	BN	BN	BN

Zdroj: (booking.com, 2019, vlastní zpracování, 2019)

Z celkového počtu apartmánů jsou jenom dva apartmány relativně bezbariérově přístupné, ale jen proto, že se nacházejí v přízemí, jiné vylepšení pro zrakově nebo sluchově postižené neposkytují. Apartmány nejsou nijak zvláště vybavené, ale dalo by se v nich ubytovat. Ostatní apartmány a ubytovny nejsou naprosto vhodné pro handicapované návštěvníky. Pokoje jsou v patrech bez výtahu, mají nedostatečný prostor k pohybu, člověk na vozíčku by se v pokoji nedokázal pořádně otočit. Chodby jsou úzké, průchody také a navíc jsou s vysokými prahy. Koupelny jsou málo prostorné, toalety jsou vysoko a bez madel, to samé s umyvadly. Sprchové kouty mají vysoké okraje při vstupu a mají nedostatek prostoru.

Tabulka 11 - Bezbariérový přístup ubytoven a apartmánů

Název	Počet hvězd	Bezbariérová přístupnost		
				
Apartman Valentina	3	BN	BN	BN
Apartmány Zlín	3	BN	BN	BN
Penzion Alice -	3	ČP	BN	BN

apartmán				
Apartmans Les	0	BN	BN	BN
Apartmentens Jana	0	BN	BN	BN
Brunetti Suite Zlín	0	BN	BN	BN
Brunetti Design Zlín	0	BN	BN	BN
Apartmány u Jitky	0	BN	BN	BN
Apartmán Meduňková	0	ČP	BN	BN
VŠ kolej náměstí T. G. Masaryka	0	BN	BN	BN
Ubytovna MSI Zlín	0	BN	BN	BN
Residence PARK – INN	0	BN	BN	BN
Ubytovna Gebra	0	BN	BN	BN
VŠ kolej Antonínova	0	BN	BN	BN
VŠ kolej Štefánikova	0	BN	BN	BN
Ubytovna – sportovní komplex Zelené	0	BN	BN	BN
Ubytovna La Casa	0	BN	BN	BN

Zdroj: (booking.com, 2019, vlastní zpracování, 2019)

2.3.2 Pohostinská zařízení

Všechna stravovací zařízení ve Zlíně se snaží vyjít vstříc lidem se zdravotním postižením, ale jen malé množství restaurací je bezbariérově přístupných a mnohem méně restaurací je připraveno pro návštěvníky se sluchovým a zrakovým postižením. Ze stravovacích zařízení je přístupných pro tělesně postižené návštěvníky 38 restaurací, 10 hotelových nebo penzionových restaurací, 7 pizzerií, 24 kaváren, pouze jedna cukrárna a jedna čokoládovna. Pro návštěvníky se zrakovým postižením jsou přizpůsobeny dvě klasické restaurace a jedna cukrárna. U návštěvníků se sluchovým postižením je počet bezbariérových zařízení velmi podobný, pouze 3 restaurace jsou pro segment vhodné a jedna cukrárna.

Dobrým příkladem je Restaurace Potrefená Husa, do které vedou navigační pruhy pro nevidomé. Vchod do restaurace je bez vysokého prahu a dveře jsou lehce otevíratelné. V restauraci je zřízena bezbariérová toaleta, kde je veškeré vybavení výškově upravené pro návštěvníky na vozíku. Personál je vstřícný, pohotový a rádi se vším pomohou. Restauraci často navštěvují osoby se sluchovým postižením a většinou se dorozumívají pomocí jídelního lístku.

TamTam Restaurace je bezbariérově přístupná, pokud by se chtěl návštěvník na vozíku v létě usadit na terasu, musí překonat jeden schod, ale personál je vybaven nájezdy a na požádání je dokáže rychle a bezpečně připravit. Toaleta pro vozíčkáře je vzdálena 30 metrů od provozovny. Návštěvníci se sluchovým postižením se dorozumívají pomocí jídelního lístku, kde ukáží, co by si chtěli objednat a personál jim rozumí. Restauraci zrakově postižení návštěvníci zatím nenavštívili, a proto s nimi personál nemá žádné zkušenosti.

Restauraci U Pana domácího často navštěvují tělesně postižené děti a dospělí. I majitel restaurace má dvě mentálně postižené děti a jeho manželka je překladatelka znakové řeči. Návštěvníkům se zrakovým postižením se snaží vyjít vstříc, usadí je a uklidí jim prostor kolem sebe, jelikož mají stále prostřené stoly. Personál je opatrný při servírování horkých věcí, aby návštěvníky neopařili. Návštěvníkům na vozíku dokáže přizpůsobit stůl, aby nebyli omezováni. Podle Pana domácího nejde o speciální zařízení restaurace pro postižené návštěvníky, ale je nutný dobrý přístup personálu.

Restaurace Basket bar má k dispozici bezbariérové toalety a bezbariérový přístup z ulice. Restaurace je součástí sportovní haly, kde se konají různé sportovní události i pro hendikepované sportovce, proto je personál v restauraci připraven na tělesně postižené návštěvníky. Již několikátým rokem se v hale odehrává Speciální olympiáda pro hendikepované sportovce, na kterou se sjíždí sportovci z ostatních států.

Ostatní restaurace, které jsou bezbariérově přístupné, jsou především připravené na návštěvníky s omezeným pohybem. V žádné z restaurací neexistuje speciální vybavení pro návštěvníky se sluchovým nebo zrakovým postižením, nikde nenajdeme jídelní lístek v braillově písmu. Restaurace s částečným přístupem nebrání vstupu se psy, což znamená, že jsou zde vítáni osoby se psy i asistenčními.

Většina pizzerií není bezbariérově uzpůsobena, jen několik jich je bezbariérových. Bezbariérové pizzerie nemají vysoké prahy ve dveřích, jsou prostorné a občas mají bezbariérové toalety. Pouze Pizzerie U Máců je bezbariérová pro návštěvníky s omezeným pohybem a pro sluchově a zrakově postižené nejsou speciálně připravení, ale jsou zde vítáni asistenční i normální psi.

Počet bezbariérových kaváren stále narůstá a v současnosti je více bezbariérových kaváren než klasických. Například Bajkavárna je sice malá kavárna spojená s prodejnou cyklistického sortimentu, ale nachází se v přízemí a vchod má dostatečně široký pro průjezd vozíku. V kavárně je pouze jedna toaleta a ta bohužel není bezbariérově

uzpůsobena. Do kavárny je možný vstup s asistenčním psem. Celá nabídka je napsaná v menu i na informačních tabulích, pokud by zákazník se zrakovým či sluchovým postižením potřeboval pomoc, může požádat o pomoc personál kavárny.

Kavárna v Baťově institutu v budově číslo 15, slouží pro přednášky a kulturní akce. Je přístupná i pro návštěvníky místní knihovny. Všechny prostory v budovách 14 a 15 jsou vybaveny bezbariérovými vstupy pro tělesně i zdravotně postižené občany. U vstupů jsou speciální tlačítka na zavolání pomoci, pro pohyb mezi jednotlivými budovami slouží bezbariérový výtah, který zaveze osoby na platformu, všechny reklamní stojany v budově jsou umístěny tak, aby nestály v cestě k průjezdu osob na vozíku.

Kafec Zlínský má často hosty na vozíčku nebo s poruchou dolních končetin. Výhodou kavárny je, že do zařízení nevedou žádné schody, veškeré uličky u stolů jsou dostatečně široké a všechnen nábytek je posunovatelný, tedy je vždy možné udělat místo pro nevidomé návštěvníky. Jedinou nevýhodou jsou toalety, které nejsou bezbariérově přizpůsobeny pro osoby na vozíku. Prostory kavárny neumožnili renovaci toalet. Již několikrát kavárnu navštívily osoby se sluchovým postižením a personál to vyřešil pomocí psaní na papír. Kdyby kavárnu navštívila osoba se zrakovým postižením, tak personál by ho odvedl na místo, přečetl by mu nápojový lístek a pomohl by mu s každým problémem, který by se v kavárně vyskytl.

Cukrárna DINO má spoustu zkušeností s návštěvníky se sluchovým a zrakovým postižením, kteří pravidelně navštěvují cukrárnu. Přesto není zařízení speciálně přizpůsoben pro danou cílovou skupinu. Věnují se jim, jako každým jiným hostům, jedinou výjimkou je, že jim přinesou občerstvení ke stolu nebo jim pomohou usadit se. V této cukrárně se totiž neobsluhuje, ale když personál vidí, že zákazník potřebuje pomoc, rádi samozřejmě pomohou. S osobami na vozíku je situace trochu horší. Do cukrárny vede jeden schod, s kterým mají osoby na vozíku menší problém. Cukrárna se snažila eliminovat problém se schodem, ale bohužel jejich poloha na hlavní třídě podléhá přísným předpisům ze strany města. Proto nemůže být u vchodu umístěna rampa ani reklamní poutače, které by nezavazely nevidomým. Jedinou pomocí pro osoby na vozíku je zvonek u vchodu, který zavolá na pomoc personál. Pro zaměstnance je to jednoduché, ale trochu nevhodné řešení. V cukrárně pracují jenom ženy a manipulace s mechanickými a elektrickými vozíky je pro ně velmi těžká a to může vyvolat nepříjemné situace pro postižené. Toaleta v cukrárně je bezbariérová a letní

zahrádka je též bezbariérově přizpůsobena. Cukrárna se snaží pomáhat zdravotně postiženým občanům prostřednictvím spolupráce na benefičních koncertech, dodáváním cateringu a pomáháním s propagací akcí.

Většina barů, hospod i vináren nejsou vhodné pro osoby s tělesným postižením. Například do baru Nový svět vedou tři velké schody, na terasu také a je zde spousta stolů a židlí blízko u sebe. Uvnitř zařízení je úzká cesta mezi barem a stoly. Pouze jedno zařízení, které je označeno za bezbariérové, se nachází v přízemí bez schodů a jeho prostory jsou dostatečně velké, aby se uvnitř mohl pohybovat člověk na invalidním vozíku.

Kavárna, čokoládovna a čajovna Gulliver je převážně bezbariérové zařízení. Vchod do zařízení je dostatečně široký a bez schodů, avšak jsou v objektu tři patra. Do suterénu a na vrchní terasu vedou schody, ale při ohlášení předem je personál schopný zajistit snesení a vynesení invalidního vozíku do suterénu i na terasu. Do zařízení mají povolený vstup i asistenční psi. Personál není proškolen v pomoci lidem s postižením, ale je velmi ochotný a dokáže si poradit v každé situaci.

2.3.3 Sportovně-rekreační zařízení

U sportovně-rekreačních zařízení je bezbariérovost trochu komplikovaná. Některá zařízení mají označení bezbariérového přístupu, ale uvnitř objektu se nevyskytují žádné pomůcky pro vykonávání sportů tělesně postižených návštěvníků. Například tenisový areál Mladcová má bezbariérový přístup, uvnitř zařízení jsou speciálně upravené toalety a personál má zkušenosti se sportovci na vozíku, jinak nedisponují žádným zvláštním zařízením. Exit Room Zlín mohou hrát všichni kromě osob se zrakovým postižením. Tři ze čtyř únikových místností jsou bezbariérové, v hrách není vyžadován poslech a všechny potřebné informace a nápovědy jsou napsané. Přístup do městských lázní z parkoviště je bezbariérový. Ke vchodu vede dlouhá plošina. Do obou bazénů je možný s pomocí plošiny. Plavčíci dokáží kdykoli pomoci a mají připravený i zvedák do vody. [56] Celý komplex koupaliště „Zelené“ má bezbariérový přístup. Všechny cesty kolem bazénů jsou dlážděné, ale do hlubších bazénů nevedou žádné rampy. Návštěvníci s tělesným postižením mohou využít menší bazénky, které nejsou hluboké a jsou za účelem masáží. Lezecké centrum Vertikon má pro handicapované návštěvníky bezbariérový přístup a zlevněné vstupné. Sluchově a zrakově postižení návštěvníci

zařízení navštěvují velmi často, i když pro ně nejsou speciálně vybavení. V minulosti pořádal Verticon lezecké kurzy zaměřené na osoby se zrakovým postižením. Sportcentrum Malenovice má pouze bezbariérový vstup pro osoby na vozíku, do patra je možné využít plošiny. Neslyšící návštěvníci centrum navštěvují pravidelně, aby si zahráli míčové hry, squash nebo badminton, i když není pro ně speciálně upraveno.

Tabulka 12 - Sportovně-rekreační zařízení

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Beach Klub Zlín	BN	BN	BN
Bowling Pizza Komín	ČP	BN	BB
Bowling Sportaréna u Jeleňa	BN	BN	BB
Bowling U Barcuchů	BN	BN	BB
Bowling u hotelu Moskva	BB	BN	BB
Bowling Makalu	BB	ČP	ČP
Exit Room Zlín	BB	BN	BB
Virtual Aréna Zlín	BB	BN	BN
Golf Club Lázně Kostelec	BB	BN	BB
Laser Game Zlín	BN	BN	BB
Estrike (laser aréna)	BN	BN	BB
Motokárová dráha E-KARTS Zlín	BN	BN	BN
Lezecké centrum VERTIKON	BB	BB	BB
Sportcentrum Malenovice	BB	BN	BB
Sportovní hala Zelené	BB	BN	BB
Stadion mládeže Zlín	BN	BN	BB
Tenisový areál Mladcová	BB	BN	BB
Sport centrum MATY	BB	BN	BB
Tenisové kurty Vršava	BN	BN	BB
Zimní stadion Ludřka Čajky (PSG Aréna)	BB	BN	BB
Městské lázně Zlín	BB	BN	BB
Koupaliště „Zelené“	BB	BN	BB
Koupaliště Panorama	BN	BN	BB
Koupaliště v Loukách	BN	BN	BB
Koupaliště u Hotelu Lázně Kostelec	BN	BN	BB

Amenity wellness	BN	BN	BB
Wellness Galaxie	ČP	BN	BB
Hébé – centrum zdraví a krásy	BN	BN	BN
THERAP – centrum zdraví a relaxace	BN	BN	BN
Wellness centrum Lesního hotelu	BN	BN	BB
Vita Sana Club Premium	BN	BN	BN

Zdroj: (vlastní, 2019, zlin.eu, 2015)

Lyžařské areály a střediska nejsou uzpůsobena pro návštěvníky s tělesným nebo zrakovým postižením. Pouze jedno zařízení má bezbariérový přístup, což znamená, že v areálu nejsou žádné schody a vstupy jsou dostatečně široké pro osoby na vozíku. Většina ubytovacích zařízení v okolí Skiareálu Troják jsou také bezbariérové pro návštěvníky.

Tabulka 13 - Lyžařská střediska

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Skiareál Troják	BB	BN	BB
Lyžařské středisko Stupava	BN	BN	BB
Ski areál Synot Kyčerka	BN	BN	BB
Ski centrum Kohútka a. s.	BN	BN	BB
Ski areál Machůzky	BN	BN	BB
Ski Karolinka	BN	BN	BB
Ski areál Razula	BN	BN	BB

Zdroj: (vlastní, 2019)

2.3.4 Bezbariérová přeprava

Od roku 2013 je ve městě častější bezbariérová městská doprava. Dopravní společnost Zlín-Otrokovice nakoupila nízkopodlažní trolejbusy a všech 35 autobusů, které jezdí na trasách městské hromadné dopravy je bezbariérových. Městská dopravní společnost zajistila několik bezbariérových trolejbusů pro městskou přepravu. [5] K využívání bezbariérových vozů je potřeba zrekonstruovat zastávky městské hromadné dopravy. Zastávky byly do roku 2009 nevhodné pro osoby s tělesným postižením. V roce 2009

byl dokončen projekt za účelem zpřístupnění veřejné dopravy a zvýšení pohodlí cestujícím veřejné hromadné dopravy. Projekt byl určen převážně pro osoby s tělesným postižením, seniory a pro rodiče s kočárky. Během realizace renovace bylo bezbariérově upraveno jedenáct zastávek městské hromadné dopravy ve městě Zlín. Všechny jedenáct zastávek bylo důkladně vybráno na základě častého využívání danými cílovými skupinami, převážně osob s tělesným postižením. Do projektu byly zapojeny tyto zastávky Dlouhá, směr Cigánov; U zámku, směr Jižní Svahy; U zámku, směr centrum; Družstevní, směr Kocanda; Družstevní, směr centrum; Slunečná, směr Kocanda; Slunečná, směr centrum; Křiby, směr Kocanda; Křiby, směr centrum; Česká, směr Kocanda; Česká, směr centrum. Kolem zastávek byly uloženy bezbariérové obrubníky, které poskytnou horizontální i vertikální přiblížení podlahy dopravního prostředku k zastávce. Zastávka obsahuje navíc varovné a signální pásy pro osoby se zrakovým postižením. Cílem je rychlejší a bezpečnější nástup do vozidel. [8] Dle mapování zařízení a dopravy ve Zlíně společností vozejkmap, je v současnosti 12 241 míst spojených s veřejnou dopravou, které jsou relativně vhodné pro osoby na vozíku. [56]

Přístup do budovy nádraží ve středu města je bezbariérový, ale všechna nástupiště a přístřešky na schování před špatným počasím nejsou bezbariérové. V budově jsou vybudovány i bezbariérové toalety pro návštěvníky. [77] V minulém roce proběhla rozšířená rekonstrukce desítek nádraží ve Zlínském kraji. [38] Do rekonstrukce zatím nebyla zařazena zlínská nádraží a obyvatelé města se domnívají, že by mohla rekonstrukce započít v roce 2019.

2.3.5 Cestovní kanceláře, cestovní agentury a webové portály

Cestovní kancelář firo tour má speciálně vytvořené zájezdy pro vozíčkáře. Hotely a turistické komplexy, které kancelář nabízí, jsou zcela nebo částečně bezbariérové a jsou vhodné pro návštěvníky na vozíku nebo osoby s tělesným postižením. Kancelář vybírá ubytovací zařízení, aby se klienti cítili komfortně. V letošním roce je pro osoby na vozíku připraveno mnoho nabídek dovolených nejen v zemích Evropy, ale i v Egyptě a Spojených arabských emirátech. Na internetových stránkách lze přesně zadat do filtru ubytovací zařízení pro handicapované klienty a u každé nabídky dovolené je malý obrázek osoby na vozíku, která značí částečně nebo zcela bezbariérové ubytování. [24]

Cestovní agentura Bezbatour se zaměřuje na cestování osob s handicapem. Cestovní agentura má cíl stát se do budoucna plnohodnotnou cestovní kancelář. Agentura je jediná svého druhu, která má speciální vybavení pro své klienty. V současnosti vlastní agentura první bezbariérový autobus v republice. Jestli je u zájezdu napsáno „ověřeno Bezbatour“ znamená to, že ubytovací zařízení bylo osobně zdokumentováno a vyměřeno, aby si klienti agentury mohli udělat důkladnější představu o bezbariérovosti. Bezbatour není jen pro handicapované klienty, ale i pro seniory, rodiny s dětmi a všechny ostatní klienty. [12] Na začátku byla Bezbatour výplodem cestovní agentury Pestré cestovky, která se zaměřila na problémy cestování osob se zdravotním postižením. Všechny finanční prostředky získané z provizí prodaných zájezdů jsou investovány do podpory zaměstnávání osob s handicapem, podporu výcviku asistenčních psů a do vzdělávacích činností. Cestovní agentura se snaží vyjít vstříc všem potenciálním klientům. Nabídka zájezdů je rozdělena na leteckou dopravu a vlastní dopravu. Agentura nabízí cesty například do Španělska, Řecka, Egypta, Itálie a mnohem víc. [13]

Cestovní kancelář České kormidlo se nesespecializuje na klienty s tělesným postižením, ale v jejich nabídce se nachází bezbariérová ubytovací zařízení. Pokud si chce klient s handicapem objednat dovolenou u dané cestovní kanceláře, její zaměstnanci se pokusí zařídit nejvhodnější dovolenou, aby klientovi vyhovovala. V současné době kancelář nabízí převážně letní dovolené s ubytováním pro tělesně postižené v Itálii a Chorvatsku. [18]

Cestovní kancelář Fischer je zaměřena na všechny cílové skupiny klientů a proto mají i speciální služby pro klienty s tělesným postižením. Pro klienty s omezeným pohybem je možné objednat pojízdné křeslo na cestu na letiště i na delší vzdálenosti. Všechny služby jsou poskytovány zadarmo a je nutné je objednat minimálně 48 hodin předem. Pokud by chtěl klient na vozíku přepravit svůj vozík, je možné objednat si službu převzetí vozíku po nástupu do letadla a uschování jej v zavazadlovém prostoru. Po přistání se vrátí zpátky vozík zpět svému majiteli. Osoby se sluchovým postižením se musí nahlásit posádce letadla 48 hodin předem, aby o nich posádka věděla a mohla pro ně přizpůsobit let. Nevidomí cestující v doprovodu asistenčních psů se musí též nahlásit posádce 48 hodin před odletem, aby posádka letadla byla informována, že na palubě letadla bude slepecký pes. Jestli bude nutné přepravit cestujícího na vozítkách, je zapotřebí obeznámit leteckou společnost, aby bylo pro danou osobu zablokováno 12 míst v letadle. Cestovní kancelář nabízí mnoho hotelů s bezbariérovými

pokoji v Evropě, Asii, Africe, Severní a Jižní Americe a v Karibiku. Při výběru dovolené pro handicapované klienty je nutné ve filtru označit bezbariérové pokoje a poté mají možnost výběru z mnoha možností. [15] Zaměstnanci kanceláře jsou kvalifikovaní a rádi pomohou klientům s tělesným postižením vybrat správné ubytovací zařízení v blízkosti lékařské péče a nepřetržité pomoci česky mluvících delegátů. CK Fischer doporučuje handicapovaným klientům dovolené mimo hlavní sezónu, jelikož v destinacích není mnoho turistů, počasí je stále příznivé a koupat se lze stejně dobře jako v sezóně. Mimoto ceny dovolených mimo hlavní sezónu jsou výrazně nižší. [29]

Cestovní kancelář Atis nabízí dovolené zaměřené na osoby na vozíku a jejich rodiny a přátele. V současnosti nabízejí 55 bezbariérových pobytů v České republice a na Slovensku. Kancelář poskytuje dlouhodobé pobyty i krátkodobé výlety. Snaží se, aby pro klienty nenastaly v průběhu pobytu žádná překvapení ani nepříjemné situace. [14]

Společnost Casamundo je internetový specialista a zařizuje vhodná ubytovací zařízení pro všechny jejich klienty a poskytují i rekreační domy pro handicapované klienty. Casamundo bylo založeno v roce 2003 a jejich internetové portály jsou rozšířeny po celé Evropě. Společnost obstará bezproblémovou bezbariérovou dovolenou v České republice i v zahraničí. Při výběru ubytování postupují podle stanovených pravidel, která určují bezbariérovou vhodnost. Vstupy i dveře musí být velmi široké, pokoje musí být prostorné a vybaveny specializovanou koupelnou, v budově by měl být výtah a rampa pro osoby na vozíku. [10]

Internetová společnost zážitky.cz se orientuje na poskytování kvalitní zážitků. V jejich nabídce jsou desítky zážitků pro handicapované osoby. Kategorie výběru zážitků pro handicapové je rozdělena na zrakově a sluchově postižené, lehce, středně a těžce tělesně postižené. V každé kategorii je minimálně 40 možností trávení volného času od větrného tunelu až po jízdy v bojovém tanku. Společnost věří, že handicapem zážitky nekončí a snaží se, aby zážitky byly nejkvalitnější a bezpečné. [74]

Cestovní kancelář novalja.cz se zaměřuje na dovolené v Chorvatsku už od roku 1999. Ubytovací zařízení splňující všechny normy o bezbariérové úpravě se hledá velmi těžko v Chorvatsku, a proto CK novalja.cz poskytuje souhrn všech apartmánů splňující bezbariérové úpravy a mají bezproblémový přístup na pláž. Většina apartmánů je bezbariérových, jelikož se nacházejí v přízemí, ale pro více informací je možné kontaktovat zaměstnance společnosti a oni rádi se vším pomohou. [25]

Společnost Chata tour nabízí bezbariérové ubytování na chatách a chalupách v České republice i v zahraničí. Bohužel všechny chaty chalupy nemohou splňovat předepsané normy, ale umožňují osobám s tělesným postižením prožít poklidnou a kvalitní dovolenou. Výběr ubytování je zcela na klientovy, aby se rozhodl, zda by chata či chalupa byla vhodná pro jeho postižení. Dle získaných zkušeností osoby s tělesným postižením tráví dovolené spolu s jejich rodinami i přáteli, kteří vytváří vhodné podmínky pro bezproblémové trávení dovolené. Pro snadnější výběr ubytování je možné kontaktovat zaměstnance společnosti nebo si přečíst reference a hodnocení klientů. [6]

Webový portál Kypr-web.cz se zaměřuje na trávení dovolených na Kypru. Ostrov Kypr poskytuje spoustu bezbariérových zařízení i programů než je poskytováno v celé jižní Evropě. Většina hotelů na ostrově má bezbariérový přístup a dokáže uspokojit všechny potřeby osob s tělesným postižením. Všechna ubytovací zařízení na Kypru se speciálními úpravami jsou zveřejněna na seznamu hotelů Turistického kyperského sdružení. Zájezdy jsou výtvořem českých i zahraničních cestovních kancelářů. [7]

Liberecký kraj zveřejnil Katalog bez bariér Libereckého kraje pro návštěvníky s tělesným postižením. V katalogu jsou seznamy stravovacích, ubytovacích zařízení, zajímavá místa a atrakce. Katalog obsahuje všechny potřebné informace pro handicapované návštěvníky Libereckého kraje. [22]

Cestovní kanceláře Čedok a Vítkovice Tours nabízejí ubytovací zařízení s bezbariérovými přístupy a speciálně vybavenými pokoji pro tělesně postižené návštěvníky. Obě cestovní kanceláře obsahují na internetových stránkách filtr pro bezbariérový přístup, poté si klient může vybrat vhodné ubytování v různých destinacích. [21, 23]

Tabulka 14 - Cestovní kanceláře, agentury a webové portály

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
CK Firo tour	BB	BN	BN
CA Bezbatour	BB	BB	BB
CK České kormidlo	BB	BN	BN
CK Fischer	BB	BB	BB
CK Atis	BB	BN	BN
Casamundo	BB	BB	BB
CK Novalja.cz	BB	BN	BN
CK Čedok	BB	BN	BN
CK Vítkovice Tours	BB	BN	BN

Chata Tour	BB	BN	BN
Zážitky.cz	BB	BB	BB
Kypr-web.cz	BB	BN	BN

Zdroj: (firo tour cestovní kancelář, 2019, bezbatour.cz, 2019, České kormidlo cestovní kancelář, 2019, Fischer, 2019, atis, 2019, casamundo, 2019, zážitky.cz, 2019, novalja.cz, 2019, Chata Tour, 2019, Vítkovice Tours, 2019, Čedok, 2019)

2.4 Selektivní předpoklady

Národní rada osob se zdravotním postižením ČR byla založena v roce 2002 a je tvořena z většiny osobami se zdravotním postižením nebo jejich zákonnými zástupci. Národní rada sdružuje spolky osob se zdravotním postižením a má v každém kraji svoje kvalifikované zastoupení. Poskytují sociální služby, které jsou zaznamenány v zákoně č. 108/2006 Sb. Organizace se především zaměřuje na kvalifikované poradenství pro všechny osoby, které se dostaly do problematických situací, jelikož neznali svá práva a povinnosti. Poradenství je poskytováno po celé České republice nejen pro osoby se zdravotním postižením, ale také pro seniory a osoby ohroženy sociálním vyloučením. Podporují a začleňují sociálně znevýhodněné osoby, vytváří pro ně rovnoprávné podmínky, pomáhají se získáváním pracovních míst. Organizují informační a vzdělávací akce, které zahrnují technická opatření pro zlepšení kvality života osob se zdravotním postižením. Vydávají různé informační materiály, prospekty, brožury a mnohem víc. Zařizují poradenské, propagační a informační činnosti, sjednávají spolupráce s domácími i zahraničními subjekty. Organizují veřejné sbírky na podporu osob se zdravotním postižením. Dále je organizace hlavním poradním orgánem Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením a je také součástí jedné ze čtyř mezinárodních organizací zastupující potřeby a požadavky zdravotně postižených osob, jimiž jsou FIMITIC, Disabled Peoples' International, Rehabilitation International a European Disability Forum. Pro snadnější cestování osob se zdravotním postižením byla vydána příručka, díky projektu ATHENA. V příručce jsou užitečné informace a praktické rady pro bezbariérové cestování, poskytovatelé služeb v oblasti cestovního ruchu, seznam neziskových organizací a vzdělávacích institucí. Příručka je první český výtisk zabývající se jenom problematikou bezbariérového cestování a umožňuje přístup k praktickým informacím pro osoby, které se zabývají cestovním ruchem pro osoby se zdravotním postižením. Národní rada poskytuje informace pro handicapované

návštěvníky v Praze, kde mohou bezplatně parkovat a které stanice jsou bezbariérově přístupné. Organizace se také zabývá tzv. handicap transportem, který poskytuje už od roku 1991. Handicap transport je poskytování bezbariérových mikrobuseů pro osoby se zdravotním postižením. V současnosti je v provozu pouhých 5 mikrobuseů, které jsou speciálně uzpůsobeny pro vozíčkáře. Další poskytovatel bezbariérové dopravy je první bezbariérové taxi HelpnuTi v Brně. Tato společnost nejezdí pouze v Brně, ale i na různá letiště, do lázní či rehabilitačních center. Dopravce poskytuje služby pro všechny zdravotně postižené osoby, ale převážně lidem upoutané na vozík. Jejich služby jsou rozšířeny i na nouzové odtahy invalidních vozíků, odtahy při vybití baterií invalidních skútrů nebo defektů. Dopravce se snaží udržovat příznivé ceny pro cestující a poskytuje i slevy, i když není finančně dotován. Taxi je vybaveno najížděcí plošinou, výsuvným a otočným sedadlem pro spolujezdce, zásuvkou na 220 V a bezplatnou wi-fi. [36]

Svaz tělesně postižených v České republice z. s. je neziskovou organizací, která má působnost po celé republice. Hlavním cílem svazu je podpora a obhajovat zájmy a konkrétní potřeby členů svazu a ostatních osob s tělesným postižením, nehledě na rozsahu postižení. V republice mají 360 spolků, které spadají pod svaz a pracovníci ve spolcích jsou plně kvalifikovaní a pracují dobrovolně pro prospěch lidí s postižením. Ke svazu je připojeno 35 000 členů, převážně osoby s tělesným postižením, dále rodinní příslušníci nebo sympatizanti. Služby svazu jsou poskytovány členům, ale i veřejnosti nehledě na jejich členství. Svaz poskytuje sociální poradenství, půjčování kompenzačních pomůcek, počítačové kurzy pro začátečníky i lehce pokročilé, poskytují rekondiční a rehabilitační pobyty. Zařizují výtvarný kroužky a cvičení a plavání pro zlepšení zdravotního stavu. Dále také prodávají a poskytují Euroklíče, které byly vytvořeny v roce 1986 kvůli popudu ředitelství německých dálnic, které chtělo zajistit bezbariérový přístup na toalety u dálničních čerpadel a odpočívadel. Do projektu Euroklíč je v současnosti zapojeno více než 20 evropských zemí a stále se přidávají další. V registru je zaznamenáno přes jeden milion vydaných euroklíčů, které dovolují vstupy na zhruba 100 000 sociálních a technických zařízení, jako jsou výtahy, toalety a podobně. [11]

Organizace Paleček – společnost lidí malého vzrůstu byla založena v roce 1997 za pomoci Ministerstva vnitra. U převážné většiny členů společnosti je hlavní příčinou malého vzrůstu kostní dysplazie. Další členové organizace trpí například lomivostí kostí

nebo jinými poruchami, které nesouvisí s kostní dysplazií. V současnosti má organizace 75 členů, což není úplně přesný počet, jelikož jen 75 osob vyplnilo přihlášku na jednom ze dvou setkání. [41] Společnost Paleček neposkytuje žádné informace o podpoře členů v oblasti cestovního ruchu.

Asociace Polio je spolek, který působí na celém území České republiky a jeho hlavním cílem je hájení a prosazování zájmů osob trpícími následky dětské obrny. Spolek byl založen v srpnu v roce 1990 v Jánských lázních. V současnosti má asociace hlavní sídlo v Praze a počet členů je necelých 1000, bohužel počet členů stále klesá kvůli přirozenému úbytku a stárím stávajících členů. Součástí spolku se může stát každý, kdo chce podpořit Asociaci Polio nebo souhlasí s jeho programem. Členové spolku musí vložit příspěvek ve výši 150 korun za rok. Jejich hlavními činnostmi je právní, sociální a zdravotní poradenství, organizování tří denního společensko-kulturního festivalu Obrnáři obrnářům, organizování kulturních a společenských akcí, zveřejňování uměleckých děl členů a prezentace talentů členů v umělecké oblasti, například divadlo, hudba, fotografie a výtvarná díla. Zajišťují rehabilitační a rekondiční programy a pobyty, pravidelně získávají finanční příspěvky od ministerstva zdravotnictví a kultury a Úřadu vlády, vydávají pravidelně časopis, který se zabývá zdravotní, právní a sociální problematikou a zveřejňuje informace o podobných organizacích z Evropské Unie. Dále také zařizují odborné přednášky, prezentace, konference a semináře, kterých se účastní kvalifikovaní lékaři, rehabilitační a sociální pracovníci. [2] Neustále shromažďují poznatky o progresích v léčbě postpoliomyelitického syndromu, což jsou komplikace, které se vyskytují u osob s prodělanou dětskou obrnou. Syndrom značně zhoršuje stabilizovaný zdravotní stav. [46] Všechny získané informace jsou po zpracování sepsané do příruček, které jsou rozdávány všem členům, jejich rodině, asistentům, zdravotním zaměstnancům a veřejnosti. [2] Asociace podporuje členy v oblasti cestovního ruchu, jelikož pořádá spoustu různých událostí a organizuje rehabilitační pobyty.

Sportovní klub vozíčkářů Praha podporuje aktivní trávení volného času pro členy na území celé republiky. Klub organizuje velký výběr sportovních aktivit v České republice, ale i v zahraničí. Aktivita jsou uzpůsobeny pro všechny, od relaxace až po vrcholové sportování. Do klubu patří přes sto členů a sedm sportovních oddílů, jimiž jsou potápění, tancování, stolní tenis, florbal, lyžování, orientační závod a outdoorový oddíl. Každý rok klub organizuje benefiční turnaje pro všechny, například

v roce 2015 se konal benefiční turnaj s herci českého seriálu Ulice, kteří si vyzkoušeli sportování na vozičku. Ke klubu vozičkářů Praha patří sesterská společnost Spojenci sportovců na vozíku, kteří pomáhají měnit sportovní sny vozičkářů v realitu. [81] Sportovní náčiní je velmi drahé a proto klub vytvořil tzv. výzvy. Spojenec stanoví na internetových stránkách klubu sportovní výzvu, jako je například pravidelné plavání nebo postačí stanovit konkrétní cíl kamarádovi a podporovat ho v jeho dosažení. V průběhu konání výzvy spojenci zveřejňují svůj výkon na internetových stránkách klubu a věnují malou finanční částku, například za jeden uplavaný bazén věnovat jednu korunu. [28]

Liga vozičkářů je nezisková společnost, působící na území celé republiky již od roku 1990. Společnost pomáhá osobám na vozičku k dosažení samostatnosti. Liga je otevřena pro všechny osoby se zdravotním postižením v republice. Všechny jejich činnosti jsou připraveny na míru potřebám členů. Liga vozičkářů má stanoveno několik cílů, kterých se snaží dosáhnout, jsou to aktivní, samostatný a vyrovnaný život bez bariér, možnost se vzdělávat, právní a sociální poradenství a aktivní využití volného času. Společnost zajišťuje možnost vstupu do brněnského divadla Barka, ve kterém mohou návštěvníci nejen sledovat, ale i si v některých představeních zahrát. Liga organizuje rekondiční pobyty pro osoby s asistenčními i běžnými psi. Pobytu se můžou zúčastnit lidé se zdravotním postižením i bez zdravotního postižení, kteří mají v péči asistenčního psa nebo si asistenčního psa chtějí osvojit nebo mají svého psa jako „domácího mazlíčka“ nebo mají pouze rádi psi. Součástí rekondičních pobytů jsou společenské a sportovní hry, cvičení a hry se psy, poradenství od kvalifikovaných trenérů asistenčních psů ohledně výchovy a výcviku, přednášky o různých tématech, posezení u táboráku a poskytování důležitých informací pro osoby, které si chtějí pořídit asistenčního psa. K dalším službám ligy patří poskytování osobní asistence, poradenské služby, půjčování kompenzačních pomůcek, sociální rehabilitace, zajišťování bezbariérové dopravy a asistenční psi. Čtyřikrát za rok vydávají časopis pro členy. Pro financování ligy slouží příspěvky a benefiční akce, například sportovní události, plesy nebo koncerty. V současné době se konala pouze jedna benefiční událost a to „Běh Lužaneckými lesy“. Společnosti pomáhá společnost lidí, kteří se nazývají „MojeLiga“. Tito lidé pomáhají lidem s hendikepem a snaží se překonat bariéry a předsudky. [33] Liga vozičkářů podporuje jejich členy v cestovním ruchu.

Česká asociace paraplegiků, zkráceně CZEPA, je nezisková organizace působící v celé České republice. Asociace vznikla v roce 1990 pod názvem Svaz paraplegiků. Organizace je zaměřena na pomoc vozíčkářům po poranění míchy, aby se mohli začlenit do společnosti a vytvořit vhodné podmínky pro jejich život. Organizace zařizuje informační a poradenské programy pro vozíčkáře v oblasti právní, sociální, zdravotní a dalších. Organizují cvičné zaměstnávání pro osoby na vozíku, podporují bydlení členů, vytvořili komunitní portál Vozejkov a mobilní aplikaci VozejkMap, která obsahuje mapy bezbariérových oblastí a navigaci. Všechna místa na mapě byly ověřeny samotnými členy organizace. Organizují preventivní kampaně, vzdělávací programy pro veřejnost, zapůjčují kompenzační pomůcky a speciálně upravené automobily pro vozíčkáře a kooperují s doktory a právníky za účelem zlepšení zdravotní a právní péče. Česká asociace paraplegiků se snaží zajistit pro své členy kvalitní a aktivní život v zaměstnání, volném času a rodině. [17] Mezi hlavní cíle nepatří podpora cestovního ruchu pro členy, což se možná v budoucnu může změnit.

Spolek trend vozíčkářů Olomouc vznikl v Olomouci roku 1994 a patří mezi první založené organizace za účelem pomoci lidem na vozíčku. Jak už jejich název napovídá, jejich působení je především v Olomouckém kraji, ale jejich činnost je rozšířena po celé České republice. Spolek poskytuje osobní asistenci, sociální rehabilitace, zapůjčení kompenzačních pomůcek, odborné poradenství, pomoc při hledání vhodného zaměstnání, poskytování psychologické pomoci, eliminaci architektonických a mezilidských bariér a organizování volnočasových aktivit. Hlavním cílem spolku je pomoc těžce tělesně postiženým osobám začlenit se do společnosti a vybudovat vhodné podmínky pro rovnoprávnost osob s fyzickým a kombinovaným postižením ve společnosti. Pro naplnění jejich cíle organizuje spolek mnoho akcí, kooperují s úřady na tvorbách a úpravách obecně závazných nařízení, poskytují veřejnosti nově získané informace o vědeckých postupech a vztazích ke zdravotně postiženým osobám a obstarávají finanční prostředky, které přerozdělují dle potřeb k dosažení cílů spolku. [57] Spolek se přímo nezmiňuje o podpoře členů v cestovním ruchu, ale podporuje své dobrovolné pracovníky při získávání nových zkušeností v zahraničí. Spolek pořádá různé události pro členy i veřejnost, například Běh pro dobrou věc nebo Štafetu na vozíku.

Organizace Parent Project Czech Republic byla vytvořena rodiči dětí, kteří se narodily se svalovou dystrofií Duchenne/Becker. Původně byla organizace založena roku 1994

ve Spojených státech Amerických a do České republiky se organizace dostala až v roce 2001. Organizace si stanovila mnoho cílů, jako jsou zlepšení kvality života osob trpících danou nemocí, podporuje různé výzkumy týkající se svalové dystrofie, snaží se zlepšit zdravotní a sociální péči, sbírají a poskytují informace o chorobě veřejnosti a rodinám členům, spolupracují s několika nemocnicemi v republice, s brněnskou Masarykovou univerzitou vytvořily databázi pacientů a potenciálních přenašeček, vytvořili internetovou poradnu o nemoci a spolupracují s organizacemi zaměřenými na svalovou dystrofii v Evropě i ve Spojených státech Amerických. Dále získávají finanční prostředky pro financování poslání: Léčba Výzkum Naděje. Organizace zajišťuje nejen propagační akce, ale také organizují pobytové akce pro rodiny, pro maminky s kluky, pro tatínky s kluky nebo pro rodiny s malými dětmi. Poslední velkou akcí bylo Celorepublikové setkání rodin v roce 2018. Mezi pobyty maminek a tatínků patří dámské a pánské jízdy. Pro děti organizují dny s koňmi, tábory a psychorelaxační víkendové pobyty. [43]

Od roku 1990 existuje v České republice nezisková organizace s názvem Asociace vozíčkářů a zdravotně i mentálně postižených osob, zkráceně AVAZ. Členy organizace jsou osoby s pohybovým omezením, mentálním postižením, osoby, které se dostaly do špatné životní situace nebo se špatným zdravotním stavem nebo je jejich životní či zdravotní stav ohrožen a oni potřebují podporu a pomoc při řešení. Jediným pravidlem v organizaci je věková hranice členů a to musí být minimálně 18 let. Organizace prosazuje rovnocenné podmínky pro všechny, především pro osoby upoutané na invalidní vozík. Chtějí, aby vozíčkáři měli stejné možnosti jako každý jiný člověk, věnovat se svým koníčkům, účastnit se na různých společenských a kulturních akcích, cestovat a mít vhodné zaměstnání. Asociace organizuje rehabilitační cvičení, týdenní a víkendové rekondiční pobyty, půjčuje kompenzační a rehabilitační pomůcky, poskytuje kvalifikované poradenství, zřídili internetový kroužek v Děčíně, spolupracují se stavebním úřadem v Děčíně pro stavbu bezbariérových staveb a organizují každý týden schůze zdravotně postižených osob, kde trénují paměť, hrají hry nebo si členové vypráví o svých různých zážitcích. [3]

Spolek zdravotně postižených občanů a jejich přátel, zkráceně SZPO a JP, je organizace, která se od roku 2000 stala součástí Národní rady zdravotně postižených ČR. V každém kraji republiky jsou tzv. krajské výbory, vytvořené ze zástupců neziskových společností. Národní rada zřizuje podmínky pro přidělení elektrického

invalidního vozíku, pracuje na bezbariérovém zákonu a na chartě práv tělesně postižených osob, informuje veřejnost o chování k tělesně postiženým lidem, zajišťuje možnost vrácení daně z přidané hodnoty při nákupu automobilu, možnost přidělení tříkolky pro lidi s postižením, poskytují vzor pro úpravu koupelen a součástí společnosti jsou i chráněné dílny OZP.cz. Mezi jejich další aktivity patří začleňování těžce tělesně postižených mladých lidí do společnosti, poskytování zdravotního, sociálního a právního poradenství, organizace rehabilitačních pobytů, pomoc s využíváním volného času členů, pořádání kulturních, sportovních a zájmových činností a na závěr zřizují kompletní rehabilitaci. Společnost podporuje členy v cestování a zařizuje pro ně rehabilitační a rekondační pobyty po celé republice už od roku 2000. [58]

Český svaz tělesně postižených sportovců, zkráceně ČSTPS, je nestátní neziskovou organizací, která pomáhá se sportovní činností osobám s pohybovým postižením. První náznaky svazu se začaly objevovat již v roce 1961, kdy se jednalo o Sekci defektních sportovců a v průběhu času vznikl současný svaz tělesně postižených sportovců. ČSTPS pomáhá při rehabilitačních, relaxačních, výkonnostních i vrcholových sportech. Svaz je součástí Unie zdravotně postižených sportovců a je jedním ze zakládajících členů Českého paralympijského výboru. V současnosti je součástí svazu 54 klubů a řídí 17 sportů z toho 11 paralympijských. Jejich posláním je celková podpora členských sportovců při sportování, zařídit kvalifikovanou přípravu a tréninky, zajistit sportovcům vhodné vybavení, zorganizovat reprezentaci ČR na vrcholných mezinárodních událostech, podporovat členy při začleňování a odstraňování různých bariér. [19]

Pražská organizace vozíčkářů byla založena roku 1991 na popud vozíčkářů a jejich rodin a přátel. Jejich působení není jen v Praze, ale po celé České republice. Prostřednictvím jejich činnosti se snaží o vytvoření sociálně vhodného prostředí. Jejich aktivity jsou rozděleny do tří hlavních oblastí: odborné poradenství, organizování vzdělávacích a volnočasových aktivit a program Přes bariéry, což je souhrn aktivit spojených s eliminací a mapováním architektonických překážek. Organizace velmi podporuje cestování členů a vytváří pro ně spoustu výletů po celé republice, například akce Hurá do města automobilů (aneb kam v Mladé Boleslavi) nebo také poskytuje tipy na letní výlety. Součástí Pražské organizace vozíčkářů je klub TÚRA, který zařizuje více než deset výletů po republice za účelem mapování tras a míst, která poskytují turistické zážitky i lidem upoutaným na vozíku. Klub je pro osoby, které přitahují výlety

a nebojí se různých překážek. Výlety jsou rozděleny na volné, poznávací a turistické. Do klubu je nutná registrace a členský příspěvek 150 Kč. Členové klubu se přihlašují sami na výlety a mohou si vybrat, kam chtějí. Výlety se organizují od května do září, ve všední dny i o víkendu. [47]

2.5 Zhodnocení potenciálu vybrané oblasti pro rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Město Zlín disponuje v subjektivním hodnocení zvýšený potenciál rozvoje cestovního ruchu pro osoby se zdravotním postižením. Po sečtení všech získaných bodů u každé kategorie obdržel Zlín 27 bodů.

Tabulka 15 - Přehled přidělených bodů Zlína

Hodnocené kritérium	Charakteristika	Body
Bezbariérové ubytovací zařízení	23,91% (více než 20% ze všech UZ)	3
Bezbariérové pohostinské zařízení	45,56% (více než 20% ze všech PZ)	3
Sportovně-rekreační zařízení	bezbariérové koupaliště/aquaparky - ano	2
	fotbalové, hokejové a jiné stadiony - ano	2
	jiná sportoviště – ano	2
Přístupné cyklotrasy a turistické stezky	3 % (méně 10 % turistických stezek)	2
	0 % (méně než 10 % cyklotras)	0
	0 přizpůsobených sjezdovek/tras běžeckého lyžování	0
Kulturně-historické památky		2
	1 hrad/zámek/kostel částečně přístupný s doprovodem	3
	6 hradů/zámků/kostelů úplně přístupných	0
	0 muzeí/galerií/skanzenů částečně přístupných s doprovodem	
	7 zcela přístupných muzeí/galerií/skanzenů	
	0 divadel přístupných s doprovodem	3
	2 divadla přístupná částečně nebo úplně	0
		3

Cestovní kanceláře	Nabídky zájezdů pro zdravotně postižené osoby v tuzemsku existují	1
	Nabídky zájezdů pro zdravotně postižené osoby v zahraničí existují	0
Webové informační portály	Ano	1

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Tabulka 16 - Shrnutí potenciálu Zlína

Bodové hodnocení	Kvantitativní hodnocení	Kvalitativní hodnocení	Charakteristika
27	3	zvýšený	Potenciál cestovního ruchu města Zlína je vyšší než průměr.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Samotné město se zabývá zkoumáním bezbariérové přístupnosti objektů a bezbariérové dopravy ve městě. Většina zařízení se především zaměřuje na přístup pro osoby s omezeným pohybem. Pro osoby se zrakovým a sluchovým postižením není mnoho objektů speciálně zařízeno, ale zaměstnanci jsou ochotní pomoci všem návštěvníkům i s postižením. V některých kulturně-historických zařízeních jsou pro sluchově i zrakově postižené návštěvníky připraveni. Nemají žádné speciální pomůcky ani zařízení, ale dokáží se o návštěvníka vhodně postarat, aby zážitek z návštěvy zařízení nebyl nižší než u ostatních návštěvníků.

Velkým problémem je nedostatečná informovanost o bezbariérovosti všech zařízení ve městě. Na internetových stránkách ubytovacích zařízení by mělo být uvedeno, zda je ubytování vhodné pro osoby s tělesným postižením. Turistické informační centrum ve městě neobsahuje informace o bezbariérových přístupech do objektů ve Zlíně a nemá aktualizované informace a kontakty u všech zařízeních, některá pohostinská zařízení na webovém portálu turistického informačního centra již neexistuje.

Cestovní kancelář Bezbatour je jedinou speciálně zaměřenou cestovní kanceláří zaměřenou na danou cílovou skupinu. Ostatní cestovní kanceláře a agentury poskytují pouze bezbariérové pokoje v ubytovacích zařízeních a doprava a trávení dovolených se poté řeší zvlášť se zaměstnanci, aby byly co nejvhodnější pro osoby s tělesným postižením.

3 Diskuze

Bakalářská práce poukazuje na formy využití volného času a počty bezbariérových zařízení ve Zlíně. Na podobné téma bylo napsaných již spoustu bakalářských prací, ale vždy se zaměřovaly na celé kraje nebo jiná města. Nejblíže k tomuto tématu byla bakalářská práce slečny Fejtové, která se zabývala hodnocením potenciálu pro zdravotně postižené návštěvníky ve Zlínském a Olomouckém kraji. Při porovnání výsledků z bakalářské práce o Zlínském kraji, lze vidět jasné zlepšení a zvýšení počtu bezbariérových zařízení. Samotný Zlínský kraj dosáhl v roce 2014 nižších výsledků bezbariérového přizpůsobení než město Zlín v roce 2019. I když se město za pár let zlepšilo, tak pár zlepšení je ještě stále zapotřebí v některých oblastech, například počet bezbariérových ubytovacích zařízení není dostatečný a to samé platí pro cukrárny, vinárny či bary.

Stále existuje spousta překážek v cestovním ruchu pro tělesně postižené osoby. Nejčastějšími překážkami pro osoby s tělesným postižením jsou architektonické bariéry, například schody, úzké chodby nebo vysoké prahy. Dalším problémem je nedostatek informačních portálů pro cílovou skupinu. Na většině internetových stránek ubytovacích a stravovacích zařízení není přímo viditelné, jestli jsou zařízení vhodná pro osoby se zdravotním postižením. Návštěvník musí důkladně hledat na internetu, aby zjistil bezbariérovou přístupnost. Mezi překážky také patří ekonomické bariéry, do kterých patří nedostatek financí na účast v cestovním ruchu nebo nedostatek podpůrných programů.

Podpora cestovního ruchu osob se zdravotním postižením má několik pozitivních vlivů na destinaci i na samotný cestovní ruch. Největším pozitivním přínosem pro destinaci je podpora domácího cestovního ruchu. Většinou osoby se zdravotním postižením nejezdí do zahraničí, jelikož je to zatím trochu komplikované, ale tráví své dovolené především v domácí destinaci.

Zlín dosáhl 27 bodů v hodnocení, což značí vyšší průměr potenciálu, ale zatím to není dostatečné. V současnosti je mnoho návštěvníků s různým zdravotním postižením, ale většina zařízení se především přizpůsobila pouze na osoby s omezenou schopností pohybu. Sluchově i zrakově postiženým osobám mohou pomoci jen zaměstnanci zařízení, ale jinými pomůckami nedisponují nebo není zařízení přizpůsobeno pro daný segment.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit a zanalyzovat potenciál cestovního ruchu pro návštěvníky se zdravotním postižením ve Zlíně. Na začátku výzkumu bylo stanoveno pět základních výzkumných otázek, na které se v práci jednotlivě odpovídá.

Pokud se jedná o bezbariérové ubytování ve městě tak, z celkového počtu všech ubytovacích zařízení ve městě je bezbariérových pouze jedenáct, ale ve většině případů se jejich bezbariérovost zaměřuje pouze na návštěvníky s omezenou schopností pohybu. Pouze jedno ubytovací zařízení je vhodné pro tělesně, zrakově a sluchově postižené návštěvníky. Počet bezbariérových ubytování je politování hodný, jelikož Zlín je velké město a má před sebou velkou cestu ke změnám ubytovacích zařízení na bezbariérové. Ve většině případů neměla ubytovací zařízení žádné zkušenosti s cílovou skupinou nebo nebyli vhodně zařízené. I když zaměstnanci zařízení jsou ochotni pomoci osobám se zdravotním postižením v každé situaci.

Způsob propagace ubytovacích zařízení je v současnosti takový, že všechna ubytovací zařízení především využívají webové stránky, mají i informační letáky nebo jsou na stránkách turistického informačního portálu. Na všech jejich internetových stránkách chybí obrázek nebo popis, že by bylo ubytovací zařízení vhodné pro osoby se zdravotním postižením. Ve většině případů je nutné dané informace hledat na stránkách ubytovací zařízení nebo na jiných portálech, ale na první pohled není zřejmé, jestli poskytuje nebo neposkytuje bezbariérové ubytování.

Počet pohostinských zařízení ve Zlíně a jejich připravenost pro zdravotně postižené návštěvníky je pouze 81 z celkového počtu 181 stravovacích zařízení. Většinou se jedná pouze o bezbariérový vstup a jiné speciální vybavení není v zařízení k dispozici. Menu nebo nápojový lístek není v žádném pohostinském zařízení v Braillově písmu, ale většina osob se zrakovým postižením způsobeným nemocí nebo nehodou se neučí Braillovo písmo. Personál je schopný pomoci návštěvníkům se zdravotním postižením a vždy si najde cestu ke komunikaci.

Další výzkumnou oblastí byly možnosti využití volného času zdravotně postižených osob ve Zlíně. Pro trávení volného času má Zlín spoustu sportovně-rekreačních, zábavních nebo kulturně-historických zařízení. V zimní sezóně je možnost využití volna v lyžařských střediscích, avšak jen jedno je vhodné pro osoby s tělesným postižením. Milovníci zvířat se mohou zajezdit na koních v jezdeckých klubech a naučit se, jak se o koně starat. Dále je možné ve Zlíně ukojit historické a kulturní touhy, jelikož jsou ve

městě 2 bezbariérové zámky, 5 kostelů a 3 kaple. Naštěstí je většina zařízení a atraktivit bezbariérových.

V současné době internetové portály, které by poskytovaly konkrétní informace o bezbariérových zařízeních, neexistují. Avšak jedna cestovní agentura se specializuje na cestování osob se zdravotním postižením. Většina informací o cestování je možné nalézt na konkrétních organizacích zaměřených na osoby se zdravotním postižením.

Práce poslouží ke komplexnějšímu výzkumu, který mapuje celou Českou republiku pro lepší rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením. Do budoucna je zapotřebí bezbariérově zpřístupnit více zařízení v oblasti cestovního ruchu.

Seznam použité literatury

Tištěná literatura

- DROBNÁ, Daniela a Eva MORÁVKOVÁ. *Cestovní ruch: Pro střední školy a pro veřejnost*. 2. Praha: Fortuna, 2013. ISBN 9788073730796.
- INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: (základy)*. Vyd. 2., přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1569-4.
- INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch pro všechny: [odborná školení a vzdělávání pracovníků územní veřejné správy pro oblast cestovního ruchu]*. Praha: Tribun EU, 2008. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-407-5.
- JANČO, Milan a Ondřej ŠEVCŮ. *Jak dobýt hrad. Památky takřka bez bariér 2*. Třetí. Praha: Národní památkový ústav, 2009. ISBN 978-80-87104-47-7.
- KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-802-4746-036.
- LINDEROVÁ, Ivica. *Cestovní ruch osob se zdravotním postižením*. Brno: Paido, 2018. ISBN 978-80-7315-267-3.
- MARIOT, Peter, Milan HOLEČEK a Miroslav STRÍDA. *Zeměpis cestovního ruchu*. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, 1999. ISBN 80-86034-39-9.
- MCCABE, Scott, Lynn MINNAERT a Anya DIEKMANN. *Social Tourism in Europe: Theory and Practice*. Great Britain: Short Run Press, 2012. ISBN 9781845412326.
- World Tourism Day 2016 "Tourism for All - promoting universal accessibility" Good Practices in the Accessible Tourism Supply Chain*. Spain: World Tourism Organisation (UNWTO), 2016. ISBN 978-92-844-1812-1.

Internetové zdroje

- [1] A fair and sustainable tourism for all. *Istoits* [online]. Belgie: ISTO, 2019 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <http://www.oits-isto.org/oits/public/index.jsf>
- [2] Asociace Polio. *Asociace polio* [online]. Praha: Asociace Polio, 2010 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <https://www.polio.cz/>
- [3] Asociace vozíčkářů a zdravotně i mentálně postižených osob. *Centrum služeb a pomoci AVAZ Děčín* [online]. Děčín: AVAZ, 2006 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <http://www.avaz.wz.cz/index.html>
- [4] Athena na cestách - Přístupný cestovní ruch v kostce. *Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o.p.s.* [online]. Ostrava: Ministerstvo práce a

- sociálních věcí, 2010 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: http://www.czp-msk.cz/pdf/uzitecne/ATHENA_PRIRUCKA_KOMPLET.pdf
- [5]Bezbariérová doprava ve Zlíně. *Idnes.cz* [online]. MAFRA, 2013 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/zlin-vychazi-vstric-vozickarum.A130326_1909273_zlin-zpravy_ras
- [6]BEZBARIÉROVÉ UBYTOVÁNÍ NA CHATĚ A CHALUPĚ - CHATY A CHALUPY S BEZBARIÉROVÝM PŘÍSTUPEM. *CHATA TOUR* [online]. České Budějovice: AGENTURA CHATA TOUR s.r.o, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.chatatour.cz/cz/cn66-bezbarierove-ubytovani-na-chate-a-chalupe-chaty-a-chalupy-s-bezbarierovym-pristupem>
- [7]Bezbariérová dovolená na Kypru. *Kypr-web.cz* [online]. Kypr-Web.cz, 2012 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.kypr-web.cz/clanky/bezbarierova-dovolena-na-kypru>
- [8]Bezbariérové úpravy zastávek ve Zlíně. *Zlín. OFICIÁLNÍ STRÁNKY STATUTÁRNÍHO MĚSTA ZLÍNA* [online]. Zlín: Magistrát města Zlína, 2019 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/bezbarierove-upravy-zastavek-ve-zline-cl-857.html>
- [9]BÍNA, Jan. *Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice* [online]. Brno, 2010 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.uur.cz/images/uzemnirozvoj/cestovnuruch/potencialCR/PotencialCR-text.pdf>
- [10]Casamundo. *Casamundo prostě moje dovolená* [online]. Hamburk: ATIS, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: https://www.casamundo.cz/dovolena/bezbarierove-ubytovani?xd=g2iacz_d
- [11]Cestování osob se zdravotním postižením. *Euroskop.cz* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2019 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/596/sekce/cestovani-osob-se-zdravotnim-postizenim/>
- [12]Cestovní agentura Bezbatour. *ŽijusHandicapem.cz* [online]. ŽijusHandicapem.cz, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.zijushandicapem.cz/pozvanky-4/cestovni-agentura-bezbatour.html>
- [13]Cestovní agentura Bezbatour. *Bezbatour.cz* [online]. Praha: bezbatour.cz, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.bezbatour.cz/#top>
- [14]Cestovní kancelář Atis. *ATIS* [online]. Bruntál: ATIS, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.atis.cz/vysledky-vyhledavani/?CatalogueID=25>

- [15]Cestovní kancelář Fischer. *Fischer* [online]. Praha: Fischer, 2018 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.fischer.cz/>
- [16]Cestovní ruch pro všechny(sociální CR), udržitelnost CR. *SlidePlayer* [online]. SlidePlayer.cz, 2019 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/1943375/>
- [17]Česká asociace paraplegiků. *Česká asociace paraplegiků* [online]. Praha: Česká asociace paraplegiků, 2010 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <https://www.czepa.cz/>
- [18]České kormidlo. *České kormidlo cestovní kancelář* [online]. Brno: České kormidlo, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://nove.ceskekormidlo.cz/?s=pokoje+pro+t%C4%9Blesn%C4%9B+posti%C5%BEen%C3%A9>
- [19]Český svaz tělesně postižených sportovců. *Český svaz tělesně postižených sportovců* [online]. Praha: Český svaz tělesně postižených sportovců, 2013 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <http://www.cstps.cz/>
- [20]Disability. *World Health Organization* [online]. WHO, 2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.who.int/disabilities/en/>
- [21]Dovolená 2019 bezbariérový přístup. *Vítkovice Tours* [online]. Praha: TRAVEL FAMILY s.r.o. - Vítkovice Tours, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.ckvt.cz/dovolena/bezbarierovy-pristup>
- [22]Dovolená bez bariér. *Liberecký kraj* [online]. Liberec: Krajský úřad Libereckého kraje, 2008 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <http://bedekr.liberecky-kraj.cz/cs/cilove-skupiny/dovolena-bez-barier.html>
- [23]Dovolená. *Čedok* [online]. Praha: cestovní kancelář Čedok, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: https://www.cedok.cz/?gclid=EAIaIQobChMI86PVhtqO4QIVyeF3Ch0jMw_DEAAYA_SAAEGIGxvD_BwE
- [24]Dovolená pro handicapované. *Firo tour cestovní kancelář* [online]. Praha: FIRO-tour, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.firotour.cz/zajezdy/dovolena-pro-vozickare/>
- [25]Dovolená pro vozíčkáře. *Novalja.cz* [online]. Brno: Cestovní kancelář Novalja, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.novalja.cz/chorvatsko/tipy/dovolena-pro-vozickare/>
- [26]GLOBÁLNÍ ETICKÝ KODEX CESTOVNÍHO RUCHU SVĚTOVÉ ORGANIZACE CESTOVNÍHO RUCHU (UNWTO). *SOCR ČR* [online]. SOCR ČR, 2010 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <http://www.socr.cz/clanek/clanek-5025/>

- [27] Historie a současnost Zlína. *Zlín. OFICIÁLNÍ STRÁNKY STATUTÁRNÍHO MĚSTA ZLÍNA* [online]. Zlín: Magistrát města Zlína, 2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/historie-a-soucasnost-zlina-cl-5.html>
- [28] Jak spojenci fungují?. *Spojenci sportovců na vozíku* [online]. Praha: Sportovní klub vozíčkářů Praha, 2019 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <https://www.spojenci.cz/>
- [29] Jaké služby nabízejí cestovní kanceláře handicapovaným?. *InvArena* [online]. invArena, 2014 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <http://www.invarena.cz/?p=16224>
- [30] Kategorizace a klasifikace ubytovacích zařízení. *Hotelový provoz* [online]. webnode, 2012 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://hotelovyprovoz.webnode.cz/maturitni-okruhy/kategorizace-a-klasifikace/>
- [31] Klára Dostálová: Cesta cestovního ruchu. *TTG Czech the business of selling travel* [online]. TTG – vše o cestovním ruchu, 2018 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: [http://www.ttg.cz/klara-dostalova-cesta-cestovniho-ruchu/?ct=t\(Newsletter TTG 12 11 2015\)&mc_cid=cc8d1a6a88&mc_eid=babec27e81](http://www.ttg.cz/klara-dostalova-cesta-cestovniho-ruchu/?ct=t(Newsletter TTG 12 11 2015)&mc_cid=cc8d1a6a88&mc_eid=babec27e81)
- [32] Kompenzační pomůcky pro uživatele se zrakovým postižením. *Pomucky.blindfriendly.cz* [online]. Brno: TyfloCentrum Brno, 2012 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <http://pomucky.blindfriendly.cz/>
- [33] Liga vozíčkářů. *Liga vozíčkářů* [online]. Brno: Liga vozíčkářů, 2012 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <http://www.ligavozic.cz/>
- [34] Metodika klasifikace. *HOTELSTARS.EU* [online]. Praha: Asociace hotelů a restaurací České republiky, 2013 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.hotelstars.cz/metodika-klasifikace>
- [35] Národní program podpory cestovního ruchu v regionech (2016 - 2020). *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Cestovni-ruch/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regione>
- [36] Národní rada osob se zdravotním postižením ČR. *Národní rada osob se zdravotním postižením ČR* [online]. Praha: Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, 2010 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <http://www.nrzp.cz/o-nas/zakladni-informace.html>
- [37] Sluchové postižení. *Helpnet.cz* [online]. Helpnet, 2019 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <http://www.helpnet.cz/sluchove-postizeni>
- [38] Opravy nádraží ve Zlínském kraji přijdou na téměř 30 milionů korun. *Zlin.cz* [online]. Zlín: ZLIN.CZ, 2018 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z:

<http://zlin.cz/531519n-opravy-nadrazi-ve-zlinskem-kraji-prijdou-na-temer-30-milionu-korun>

[39]Organizace ANCV. *Ancv* [online]. Francie: ancv, 2019 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://www.ancv.com/>

[40]Organizace Imsero. *Instituto de Mayores y Servicios Sociales* [online]. Madrid: Instituto de Mayores y Servicios Sociales (Imsero), 2015 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: http://www.imsero.es/imsero_07/index.htm

[41]Paleček - společnost lidí malého věku. *PALEček* [online]. Nelahozeves: Mantra & WordPress., 2019 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <http://www.ospalecek.cz/kontakty/>

[42]Památkový fond. *Národní památkový ústav* [online]. Národní památkový ústav, 2019 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/pamatkovy-fond>

[43]Parent Project Czech Republic. *Parent Project Czech Republic* [online]. Družkovice: Parent Project Czech Republic, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.parentproject.cz/>

[44]Péče o návštěvníky se specifickými potřebami v cestovním ruchu. *Jižní Morava* [online]. Brno: Centrála cestovního ruchu – Jižní Morava, z.s.p.o., 2013 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: http://www.ccrjm.cz/userfiles/file/Pece%20o%20navstevniky%20se%20specifickymi%20potrebami%20v%20CR_05_FINAL%20TISK.pdf

[45]Počet zdravotních problémů v Evropě. *Eurostat* [online]. European Commission, 2019 [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

[46]Post-poliomyelitický syndrom. *Státní zdravotní ústav* [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2015 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/prevence/post-poliomyeliticky-syndrom>

[47]Pražská organizace vozíčkářů. *Pražská organizace vozíčkářů* [online]. Praha: Pražská organizace vozíčkářů, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <http://www.pov.cz/>

[48]Psychologická problematika zdravotně postižených. *Portál* [online]. Praha: PORTÁL, 2004 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <https://nakladatelstvi.portal.cz/nakladatelstvi/aktuality/79041>

[49]Předpis č. 111/1994 Sb. *Podnikatel.cz* [online]. Podnikatel.cz, 2019 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-silnicni-doprave/uplne/>

[50]Přehrada Fryšták. *Kudyznudy.cz* [online]. CzechTourism, 2019 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: https://www.kudyznudy.cz/aktivity-a-akce/aktivity/prehrada-frystak-u-zlina.aspx#infoblock_outer_container_an

- [51]Přehrada Fryšták. *Mistopisy.cz* [online]. Valašské Meziříčí: Mistopisy.cz, 2019 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/body-zajmu/139/prehrada-frystak/>
- [52]Restaurace Zlín. *Gastro Zlín* [online]. Zlín: Gastro Zlín, 2018 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.gastrozlin.cz/>
- [53] Resolution accesible tourism for all. *UNWTO* [online]. Madrid: UNWTO, 2005 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <http://www2.unwto.org/sites/all/files/docpdf/2005resolutionaccessibletourismforall.pdf>
- [54]Rozhledna Hostišová. *Rozhledna Hostišová* [online]. Zlín, 2010 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://rozhledna-lesopark-strazna.webnode.cz/>
- [55] Rozhledna Salaš. *Rozhledna Salaš* [online]. MACHIN.CZ, 2019 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <http://www.rozhlednasalas.cz/>
- [56]Se zdravotním postižením žije každý desátý občan ČR. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad, 2014 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/se_zdravotnim_postizenim_zije_kazdy_desaty_obcan_cr_20140416
- [57]Seznam míst dostupných na vozíku ve Zlíně. *Vozejkmap* [online]. Seznam.cz, 2019 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.vozejkmap.cz/places?fc=3929&lat=49.22649639759656&lng=17.666246294975284&zoom=17>
- [58]Spolek TREND vozíčkářů Olomouc. *Spolek TREND vozíčkářů Olomouc* [online]. Olomouc: Spolek Trend vozíčkářů Olomouc, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <http://www.trendvozickaru.cz/>
- [59]Spolek zdravotně postižených občanů a jejich přátel. *OZPO a JP* [online]. Ostrava: Spolek zdravotně postižených občanů a jejich přátel, 2018 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <http://www.brailnet.cz/szpoajp/>
- [60]Statistiky počtu osob se sluchovým postižením. *Česká unie neslyšících, z. ú.* [online]. Česká unie neslyšících, z. ú., 2017 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.cun.cz/blog/2017/05/17/statistiky-poctu-osob-se-sluchovym-postizenim/>
- [61]Statut osoby se zdravotním postižením. *NFOZP* [online]. Praha: NFOZP, 2017 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <http://www.nfozp.cz/chci-pomoci/zamestnavani-ozp/statut-osoby-se-zdravotnim-postizenim/>
- [62]Stravovací zařízení Zlín. *Czecot* [online]. CZeCOT, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.czecot.cz/>

- [63]Štákvův vršek. *Turistika.cz* [online]. Turistika.cz, 2009 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/vylety/stakuv-vrsek-priroda-na-dosah-zlina/detail>
- [64]Tělesné postižení. *Katalog podpůrných opatření* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/telesne-postizeni-a-zavazna-onemocneni/1-vymezeni-telesneho-postizeni-a-zavazneho-onemocneni/1-1-telesne-postizeni/>
- [65]Ubytovací zařízení Zlín. *Booking.com* [online]. Booking Holdings, 2019 [cit. 2019-01-30]. Dostupné z: https://www.booking.com/index.cs.html?label=gen173nr-1DCAEoggI46AdIM1gEaDqIAQGYAQW4ARfIAQzYAPoAQGIAGGoAgM;sid=25fba13c630161e951e8819cd2158e0f;keep_landing=1&sb_price_type=total&
- [66]Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2016 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/28419>
- [67]Úvod do geografie cestovního ruchu České republiky. *Zeměpis ČR* [online]. Slavomír Horák, 2019 [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: <http://www.slavomirhorak.euweb.cz/prednaska1.html>
- [68]Vítejte ve Zlíně. *Turistický informační portál města Zlína* [online]. Zlín: Městské informační a turistické středisko, 2019 [cit. 2019-01-30]. Dostupné z: <http://www.ic-zlin.cz/>
- [69]V rozvojovém světě zůstávají lidé s postižením „neviditelní“. *Aktuálně.cz* [online]. Economia, 2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/v-rozvojovem-svete-zustavaji-lide-s-postizenim-neviditelni/r~ab36d4c8d5df11e7b6830cc47ab5f122/?redirected=1555755874>
- [70]Vybrané instituce ve Zlíně, Fryštáku, Lípě, Lukově, Sazovicích a Želechovicích nad Dřevnicí z pohledu (bez)bariérovosti [online]. 2015, (1), 63 [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.zlin.eu/clanky/dokumenty/2855/publikace-vybrane-institute-ve-zline--frystaku--lipe--lukove--sazovicich-a-zelechovicich-nad-drevnici-z-pohledu--bez-barierovosti.pdf>
- [71]Vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. *Tzbinfo* [online]. Topinfo, 2019 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <https://www.tzb-info.cz/pravni-predpisy/vyhlaska-c-398-2009-sb-o-obecných-technických-požadavcích-zabezpečujících-bezbariérové-užívání-staveb>

- [72]What is "Accessible Tourism"?. *ENAT* [online]. European Network for Accessible Tourism, 2018 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.accessibletourism.org/?i=enat.en.faq.744>
- [73] Zákony. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CS, 2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>
- [74]Zážitky pro handicapované. *Zážitky.cz* [online]. Praha: zážitky.cz, 2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: https://www.zazitky.cz/zazitky-pro-handicapovane?gclid=EAIaIQobChMIu6DS_sKO4QIViuF3Ch1h3AVMEAAAYASAAEgIPJ_D_BwE
- [75]Zlín. *Mistopisy.cz* [online]. Valašské Meziříčí: Městské informační a turistické středisko, 2019 [cit. 2019-01-30]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/10322/zlin/pamatky-turistika/>
- [76]Zlínské jezy. *Turistika.cz* [online]. Turistika.cz, 2015 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/zlinske-jezy/detail>
- [77]Zlín střed, detail stanice. *České dráhy* [online]. České dráhy, 2016 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.cd.cz/stanice/33755/#menu2160>
- [78]Zoo Zlín. *ZLÍN ZOO ZÁMEK LEŠNÁ* [online]. Zlín: ZOO Zlín, 2017 [cit. 2019-01-30]. Dostupné z: <https://www.zoozlin.eu/dalsi-sluzby/>
- [79] Zrakové a sluchové postižení. *Práce osp* [online]. AV Institut, 2019 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.praceozp.cz/>
- [80] Zvýhodněné dopravní tarify v zemích Evropské unie pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace. *Ruce.cz* [online]. RUCE, 2007 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/178-zvyhodnene-dopravni-tarify-v-zemich-evropske-unie>
- [81]Žijeme pohybem. Tak jako Vy. *Sportovní klub vozíčkářů Praha* [online]. Praha: Sportovní klub vozíčkářů Praha, 2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://www.skvp Praha.org/skv-praha/>

Přílohy

Příloha 1 – Stravovací zařízení

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Restaurace DolceVita	ČP	BN	BN
Kozlovna Celnice	BB	BN	BN
McDonald's	BB	BN	BN
KFC	BB	BN	BN
TAM TAM Restaurace	BB	BN	BB
Restaurace Potrefená husa	BB	BB	BB
Restaurace U Barona	BB	BN	BN
Restaurace U Vágnerů	BN	BN	BN
Dida Grill	BB	BN	BN
Restaurace U Staňků	BN	BN	BN
Brazileiro	BB	BN	BN
Polévárna	BB	BN	BN
Retro bar	BB	BN	BN
Bürger	BN	BN	BN
POE-POE	BB	BN	BN
Pranaya vegetariánská restaurace	BN	BN	BN
Restaurace U Septima	BN	BN	BN
Restaurace Picasso	BN	BN	BN
Restaurace Na Výsluní	BN	BN	BN
Restaurace U Dvou slunečnic	BN	BN	BN
Basket Bar	BB	BN	BN
Legenda Steak House	BN	BN	BN
Restaurace – vinárna U Svatého Huberta	BN	BN	BN
Sportaréna U Jeleňa	BN	BN	BN
Chelsea Pub	BB	BN	BN
Hospůdka U Kovárny	BB	ČP	ČP
La Farfalla	BB	BN	BN
Restaurace Gratina	BN	BN	BN
Restaurace Myslivna	BN	BN	BN
Restaurace U Sedmi hříchů	BB	BN	BN
Zralé bistro	BB	BN	BN
Kuželna Zlín	BN	BN	BN
Dílna	BN	BN	BN
Haluškárna	BN	BN	BN
Restaurace U Janků	BB	BN	BN

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Bistro Valachy	BN	BN	BN
MAKALU restaurant	BB	BN	BN
Budvarka Zlín	BN	BN	BN
Canada Pub	BB	BN	BN
Bernard Pub Zlín	BB	BN	BN
Pilsner Urquell Original Restaurant	BB	BN	BN
Fit Foodie Restaurant	BN	BN	BN
Bistro Na Špagety/ co.Donut	BB	ČP	ČP
Restaurace Sushi – Miomi	BB	BN	BN
Restaurace 21	BB	BN	BN
Restaurace Prašad (vegetariánská restaurace)	BB	BN	BN
Jídelna U Baďurů	BN	BN	BN
Restaurace Gebra	BB	BN	BN
Restaurace Novesta	BB	BN	BN
Restaurace U Barcuchů	BN	BN	BN
LA VILLA Restaurant	BB	BN	BN
Restaurace Vlžan	BB	BN	BN
Bamboo Club	BB	BN	BN
Mr. Grill	BN	BN	BN
Radegastovna Rex	BN	BN	BN
Restaurace Vyhlička	BB	BN	BN
Smíchovská hospoda	BB	BN	BN
Dalešická hospoda	BN	ČP	ČP
Restaurace Na Luční – Luční bar	BB	BN	BN
Restaurace Přístav	BB	BN	BN
Restaurace Maja	BN	BN	BN
Restaurace U Johana	BN	BN	BN
Restaurace U Kajmana	BN	BN	BN
Indická restaurace Pushkar	BN	BN	BN
Restaurace a pivnice U Osla	BN	ČP	ČP
Restaurace U Petra	BB	BN	BN
Restaurace U Pana domácího	BB	BB	BB
Restaurace Na Rybářské baště	BN	BN	BN
Restaurace Lokart	BB	BN	BN

Zdroj: (vlastní, 2019, Gastro Zlín, 2018, czecot, 2019)

Příloha 2 - Hotelové a penzionové restaurace

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Hotel Galaxie *** - restaurace	BN	BN	BN
Hotel Saloon ***	ČP	BN	BN
Hotel Baltaci *** - restaurace U Náhonu	ČP	BN	BN
Hotel Baltaci Atrium ***** - restaurace Prima Beef Baltaci	ČP	BN	BN
Hotel Garni *** - garni restaurant	BN	BN	BN
Hotel Garni *** - Zheng Bo (čínská restaurace)	BN	BN	BN
Hotel Moskva *** - Steakhouse legend	BB	BN	BN
Hotel Moskva *** - Česká restaurace	BB	BN	BN
Hotel Moskva *** - Bohemia restaurace	BB	BN	BN
Hotel Moskva *** - Mexico restaurant	BB	BN	BN
Hotel Moskva *** - Tankovna Moskva	BB	ČP	ČP
Hotel Ondráš *** - restaurace U Ševce	BN	BN	BN
Hotel Ondráš *** - Brasileiro (brazílská restaurace)	BN	BN	BN
Lesní hotel	BB	BN	BN
Hotel Lázně Kostelec	BB	BN	BN
Hotel Tomašov ****	BB	BN	BN
Penzion Uno ***	BN	BN	BN
Penzion Er1 – restaurace	BB	BN	BN
Koliba U Černého medvěda	BN	BN	BN
Penzion Dobré hnízdo	BN	BN	BN
Na Pinduli	BB	ČP	ČP
Penzion Lešná	BN	BN	BN
Penzion U Komendů	BN	BN	BN

Zdroj: (vlastní, 2019, Gastro Zlín, 2018, czecot, 2019)

Příloha 3 – Pizzerie ve Zlíně

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Umbrella pizza a restaurant	BN	BN	BN
Pizza Premiera	BB	BN	BN
Pizzeria Saloon	BN	BN	BN
Pizzeria La Strada 1	BN	BN	BN
Pizzeria La Strada 2	BN	BN	BN
Canada Pub	BB	BN	BN
Bowling Pizza Moskva	BB	BN	BN
Hallo Pizza	BB	BN	BN
Ogarova pizza	BN	BN	BN
Pizzeria Dal Conte	BN	BN	BN
Pizzeria U Máčů	BB	ČP	ČP
Bowling Pizza U Komína	BN	BN	BN
Pizzeria Italiana	BB	BN	BN
Pizza Burger	BB	BN	BN
Pizzeria a bowling U Barcuchů	BN	BN	BN
Margherita Ristorante	BN	BN	BN

Zdroj: (vlastní, 2019, Gastro Zlín, 2018, czecot, 2019)

Příloha 4 – Kavárny

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Café Archa	BN	ČP	ČP
Epupa Café	BB	BN	BN
Melk Koffie	BB	BN	BN
Kafé Zámek	BB	ČP	ČP
Bajkavárna	BB	ČP	ČP
Bárka	BN	ČP	ČP
15kafe	BB	BN	BN
Cocktail Bar Terassa	BN	BN	BN
Adria Grande	BN	BN	BN
Sklep 33	BN	BN	BN
Caffe Zone	BB	BN	BN
The Piaggio Café	BB	BN	BN
Šachmat	BB	BN	BN
Balkan Express	BN	BN	BN
Kafö	BB	BN	BN
Eiscafe Delikana	BB	BN	BN

Kavárna U Klempíře	BN	BN	BN
Mr. Coffee	BN	BN	BN
Kafirna Zlaté Zrnko	BB	BN	BN
Kavárna Továrna	BB	BB	BB
Netradiční kavárna Slunečnice	BN	BN	BN
Vera Caffè	BB	BN	BN
Segafredo Espresso	BB	BN	BN
Business Line	BN	BN	BN
Avana Cafe	BN	BN	BN
Café Bar Modus	BB	BN	BN
Cafe La Fe	BB	BN	BN
Kafec Zlínský	ČP	BB	BB
Kafirna – galerie pod radnicí	BN	BN	BN
Coffeeshop Company	BB	BN	BN
Café Malá Scéna	BN	BN	BN
Kavárna Moje dílna	BB	BN	BN
Lusso Caffè	BB	ČP	ČP
Café Supreme	BN	BN	BN
Golden Cafe	BB	BN	BN
In Kavárna	BN	BN	BN
Amenity Café	BB	BN	BN
Denní kavárna	BN	BN	BN
Blok 12	BN	BN	BN
Cafe R21	BN	BN	BN
Masters of Rock Cafe	BN	BN	BN
Heat Coffee	BB	ČP	ČP
Jamai Cafe Zlín	BB	BN	BN
Cafe Lounge	BN	BN	BN
Café Klášter	BN	BN	BN
Kavárna a cukrárna Levandule	BB	BN	BN

Zdroj: (vlastí, 2019, Gastro Zlín, 2018)

Příloha 5 - Cukrárny

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Garibaldi	BN	BN	BN
Zlíňanka	BN	BN	BN
DINO	BB	BB	BB
Pekárna a cukrárna Kolář	BN	BN	BN
Cukrárna u Májců	BN	BN	BN
Maruška	BN	BN	BN
Cukrárna U Bacuchů	BN	BN	BN

Cukrárna Hotel Saloon	BN	BN	BN
Cukrárna a Kafárna Panorama	BN	BN	BN
Cukrárna Díly	BN	BN	BN

Zdroj: (vlastní, 2019)

Příloha 6 – Bary, hospody a vinárny

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
MusicBar Pštros	BN	BN	BN
Nový svět	BN	BN	BN
Zelenáčova šopa	BN	BN	BN
Charlie Bar	BN	BN	BN
Chelsea bar	BN	BN	BN
Rebel bar	BN	BN	BN
Homemade by Jana	BN	BN	BN
Vinotéka s vinárnou U Sv. Antonínka	BN	BN	BN
Vinotéka U Archy	BN	BN	BN
Vinárna Premiéra	BN	BN	BN
Galerie Vín	BN	BN	BN
Vinárna Sklípek U Tomáše	BB	BN	BN
Vincafe	BN	BN	BN

Zdroj: (vlastní, 2019, czecot, 2018)

Příloha 7 – Ostatní pohostinská zařízení

Název	Bezbariérová přístupnost		
			
Orientální čajovna a kavárna Zena	BN	BN	BN
Gulliver (kavárna, čokoládovna a čajovna)	BB	ČP	ČP
Moja čajovna	BN	BN	BN
Dobrá čajovna	BN	BN	BN
Palačinkárna Crepe Café	BN	BN	BN

Zdroj: (vlastní, 2019)